

Vlaams
Parlement

ingediend op **21** (2017-2018) – Nr. 1
17 november 2017 (2017-2018)

Toelichtingen

bij de middelenbegroting
en de algemene uitgavenbegroting
van de Vlaamse Gemeenschap
voor het begrotingsjaar 2018

Meerjarenraming 2018-2023

Inhoudstafel

1.	INLEIDING	4
2.	DE MIDDELENBEGROTING	5
2.1.	Totale middelen	5
2.2.	Opcentiemen, toegewezen gedeelten van de BTW en de PB, en federale dotaties voor nieuwe bevoegdheden	6
2.1.1.	Parameters	6
2.1.2.	Resultaten	11
2.3.	Specifieke dotaties vanwege de federale overheid	14
2.4.	Gewestelijke belastingen	16
2.5.	Toegewezen ontvangsten	18
2.6.	Andere ontvangsten	19
2.7.	Lotto-middelen	19
2.8.	Te consolideren instellingen	19
3.	DE UITGAVENBEGROTING	21
3.1.	Inleiding	21
3.2.	Bespreking	21
3.2.1.	Indexatie bij constant beleid inzake huidige bevoegdheden	21
3.2.2.	Andere kostendrijvers of budgettaire engagementen bij constant beleid inzake huidige bevoegdheden: Toelichting per beleidsdomein	22
3.2.3.	De globale evolutie van de beleids- en betaalkredieten bij constant beleid inzake huidige bevoegdheden	33
3.2.4.	De beleids- en betaalkredieten verdeeld over de 12 beleidsdomeinen bij constant beleid inzake huidige bevoegdheden	34
4.	HET VORDERINGENSALDO	36
5.	EVOLUTIE VAN DE GECONSOLIDEERDE SCHULD	40

Lijst met tabellen

Tabel 2-1: Grote rubrieken van de ESR ontvangsten (in duizend euro).....	5
Tabel 2-2: Gecumuleerde impact Tax Shift en andere federale maatregelen op Vlaamse opcentiemen (in miljoen euro)	7
Tabel 2-3: Volledig parameteroverzicht.....	9
Tabel 2-4: Opcentiemen, toegewezen gedeelte van de BTW en de PB, en federale dotaties voor nieuwe bevoegdheden (in duizend euro)	11
Tabel 2-5: Specifieke dotaties vanwege de federale overheid (in duizend euro).....	15
Tabel 2-6: Gewestelijke belastingen (in duizend euro)	17
Tabel 2-7: Te consolideren instellingen (in duizend euro)	20
Tabel 3-1: Indexparameters.....	21
Tabel 3-2: Cumulatief effect indexatie kredieten t.o.v. begrotingsopmaak 2018 (in duizend euro).....	22
Tabel 3-3: Beleidskredieten per beleidsdomein bij constant beleid (in duizend euro) ...	34
Tabel 3-4: Betaalkredieten per beleidsdomein bij constant beleid (in duizend euro)	35
Tabel 4-1: Vorderingensaldo bij constant beleid en reeds voorziene sanerings- maatregelen 2018-2023 (in duizend euro).....	38
Tabel 5-1: Verwachte jaarlijkse evolutie van de geconsolideerde schuld in de periode 2018-2023 (in duizend euro).....	41

Lijst met figuren

Figuur 2-1: Evolutie fiscale autonomie ten opzichte van totale middelen.....	6
Figuur 3-1: Beleids- en betaalkredieten (in miljard euro).....	33

1. INLEIDING

In deze meerjarenraming wordt de begrotingsopmaak 2018 in meerjarig perspectief geplaatst. Deze raming heeft tot doel een zo volledig mogelijk beeld te schetsen van de beleidsruimte in betaalkredieten, ofwel VEK, bij constant beleid. Evident betreft het hier een raming die in sterke mate bepaald wordt door de gehanteerde parameters en dus zeker nog onderhevig is aan fluctuatie.

Sinds 2017 heeft Vlaanderen opnieuw aansluiting gevonden met een structureel begrotingsevenwicht. Ook de begroting 2018 is ingediend met respect voor dit evenwicht. Het blijft de bedoeling van de Vlaamse Regering om voor de resterende jaren van de legislatuur het pad naar houdbare overheidsfinanciën verder te zetten. Vlaanderen zal tegelijkertijd zijn ambitie als investeringsregering blijven waarmaken en langs deze weg de economische groei en werkgelegenheid in onze regio ondersteunen. Het blijft voor de Vlaamse overheid essentieel om de nog voorziene beleidsimpulsen van het Regeerakkoord volledig te realiseren. Per begrotingsronde zal de beschikbare beleidsruimte geëvalueerd worden en eventueel bijkomend bijgestuurd indien nodig.

Samen met de voorziene impulsen in vorige begrotingsjaren is er deze legislatuur reeds 1,175 miljard euro van de bij het begin van de regeerperiode voorziene 1,5 miljard aan nieuw beleid opgestart, waarbinnen er ook voor 610 miljoen euro aan nieuwe investeringen opgestart zijn.

Reeds volledig rekening houdend met de 1,175 miljoen euro aan geïnitieerd nieuw beleid, blijft er nog een beschikbare beleidsruimte in betaalkredieten, ofwel VEK, van 200 miljoen euro in 2019. Dat is momenteel een goede uitgangspositie om de ambitie van het invullen van 1,5 miljard euro aan nieuw beleid, ofwel VAK, over de ganse legislatuur te kunnen waarmaken.

In deze meerjarenraming wordt uitgegaan van inkomsten en uitgaven bij constant beleid. Tevens wordt zoals in de voorgaande jaren van deze legislatuur rekening gehouden met de verdere effecten van de 6de staatshervorming en het verstrengd Europese begrotingstoezicht. De keuze van de Vlaamse regering om voor het Vlaams luik van de personenbelasting maximaal uitvoering te geven aan de federale Tax Shift wordt bestendigd. De impact op kruissnelheid hiervan loopt op tot 757,5 miljoen euro aan minderontvangsten in 2020 en volgende jaren, die de burger ten goede komt. Vlaanderen houdt wat dit betreft haar lijn aan en zal de federale Tax Shift niet tegendraaien met belastingverhogingen.

Zoals ook de voorgaande jaren het geval was, wordt in de meerjarenraming ook de evolutie van de schuld toegelicht, waarbij naast het vorderingensaldo de belangrijkste drijvers in kaart worden gebracht.

2. DE MIDDELENBEGROTING

2.1. Totale middelen

Tabel 2-1 geeft in grote rubrieken een overzicht van de ESR ontvangsten voor de begrotingsjaren 2018 tot en met 2023. De ramingen bevatten de budgettaire effecten van de naar aanleiding van de 6de staatshervorming gewijzigde Bijzondere Financieringswet (BFW).

De raming van de bruto aanvullende belasting op de personenbelasting (opcentiemen) is net zoals bij de begrotingsopmaak 2018 gebaseerd op de methode van de getransactionaliseerde kas en vertrekt van de belasting Staat voor de aanslagjaren 2016 tot en met 2018 die door de FOD Financiën op 21 september 2017 ter beschikking werd gesteld van de gewesten en gemeenschappen. De raming van de FOD Financiën van de belasting Staat en de bruto opcentiemen voor de aanslagjaren 2017 en 2018 is gebaseerd op de kohieren van het aanslagjaar 2016, en de regionale opdeling daarvan. De gewone aanslagtermijn met betrekking tot het aanslagjaar 2016 is immers per 30 juni 2017 verstreken waardoor de realisatiecijfers van laatstbedoelde aanslagjaar ook beschikbaar zijn. De raming voor de aanslagjaren 2019 en volgende vertrekt van de raming voor 2018 en gaat uit van een elasticiteit van 1,35. De budgettaire gevolgen van de Tax Shift en de andere federale maatregelen zijn in de raming van de belasting Staat opgenomen. In paragraaf 2.2.1. wordt dieper ingegaan op de effecten van de Tax Shift en de andere federale maatregelen met effect op de belasting Staat.

Tabel 2-1: Grote rubrieken van de ESR ontvangsten (in duizend euro)

	BO 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021	MJR 2022	MJR 2023
Bruto aanvullende belasting op de PB	7.600.134	7.605.899	7.671.992	7.839.671	8.121.093	8.404.486
Gewestmiddelen BFW	2.398.114	2.471.332	2.532.433	2.548.751	2.558.080	2.568.080
Gemeenschapsmiddelen BFW	22.290.646	23.048.251	23.778.167	24.527.173	25.280.631	26.001.171
Herrekening 2018	-1.004.982	0	0	0	0	0
Specifieke dotaties BFW	87.818	97.618	99.196	100.885	102.696	104.541
Gewestelijke belastingen	6.577.752	6.611.749	6.715.297	6.807.430	6.905.236	7.044.659
Eigen niet-fiscale, toegewezen ontvangsten	432.320	400.237	368.960	368.960	368.960	368.960
Eigen niet-fiscale, niet toegewezen ontvangsten	221.962	221.813	201.813	201.813	201.813	201.813
Lotto gelden	29.999	29.999	29.999	29.999	29.999	29.999
Instellingen consolidatiekring	3.620.854	3.633.797	3.631.860	3.671.996	3.699.217	3.694.657
TOTAAL	42.254.617	44.120.696	45.029.717	46.096.679	47.267.726	48.418.367
<i>w.o. bijdrage pendeldotatie</i>	0	0	0	0	0	0
<i>w.o. bijdrage sanering globale overheidsfinanciën</i>	-1.630.381	-1.677.825	-1.717.979	-1.758.907	-1.801.598	-1.845.326
<i>w.o. bijdrage vergrijzingskost</i>	-76.975	-122.002	-164.106	-203.075	-241.262	-280.905
<i>w.o. responsabiliseringsbijdrage</i>	-112.417	-121.735	-131.054	-185.848	-250.697	-316.675
<i>Totaal bijdragen</i>	-1.819.773	-1.921.562	-2.013.139	-2.147.830	-2.293.557	-2.442.906

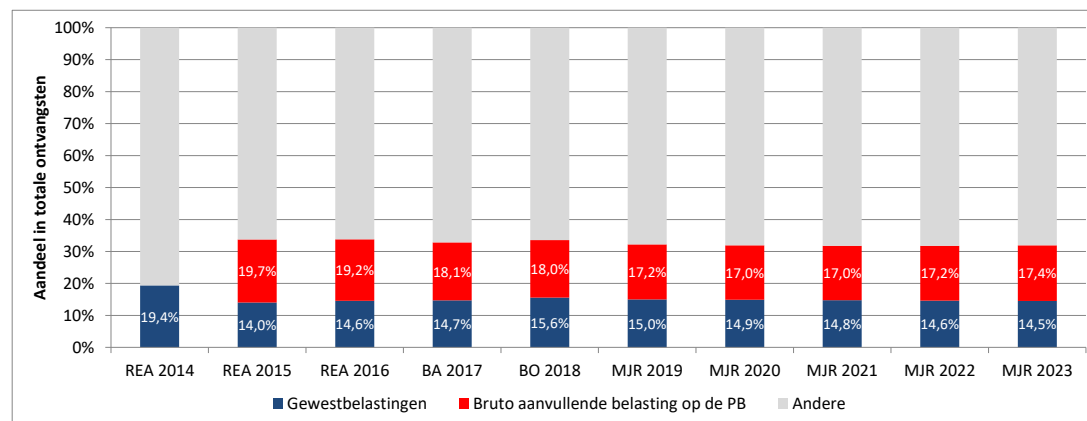
De ramingen van de middelen voor de begrotingsjaren 2019 en volgende zijn conform de door het departement Financiën en Begroting gehanteerde modellen gebeurd. Voor het begrotingsjaar 2018 worden de ESR ontvangsten van de begrotingsopmaak getoond (42,3 miljard euro). Voor de begrotingsjaren 2019 tot en met 2023 worden de cijfers in rekening gebracht zoals ze in meerjarig perspectief in constant beleid worden voorzien, en waarbij

de impact van de 6de staatshervorming expliciet in acht wordt genomen. Zo worden o.m. de geraamde opbrengst van de Vlaamse opcentiemen en de herrekening van 2018 in kaart gebracht. Vanaf 2018 worden de opcentiemen geraamd aan de hand van de herziene, verlaagde autonomiefactor en het geassocieerde, verlaagde opcentiementarief.

De ramingen van tabel 2-1 bevatten eveneens de bijdrage van de Vlaamse overheid in de sanering van de overheidsfinanciën en in de vergrijzingskosten. Vanaf de begrotingsopmaak 2018 wordt de bijdrage voor de pendeldotatie ten behoeve van het Brussel Hoofdstedelijk Gewest niet meer als een minderontvangst begroot, maar als een uitgave. De cijfers in tabel 2-4 aangaande de middelen uit de herziene Bijzondere Financieringswet betreffen niet-afgeronde bedragen. Ten opzichte van tabel 2-1 kunnen er afrondingsverschillen voorkomen.

De 6de staatshervorming heeft een stijging van de Vlaamse fiscale autonomie tot gevolg, die gevormd wordt door de opbrengsten uit de gewestelijke belastingen enerzijds en de gewestelijke opcentiemen anderzijds. Uit onderstaande figuur 2-1 blijkt dat deze autonomie in 2014 19,4% bedroeg en vanaf 2015 stijgt naar 31,9% in 2023.

Figuur 2-1: Evolutie fiscale autonomie ten opzichte van totale middelen

2.2. Opcentiemen, toegewezen gedeelten van de BTW en de PB, en federale dotaties voor nieuwe bevoegdheden

2.1.1. Parameters

Bij de begrotingsopmaak 2018 zijn de middelen uit de Bijzondere Financieringswet (bruto gewestelijke aanvullende belasting op de personenbelasting (gewestelijke opcentiemen), toegewezen gedeelten van de BTW en de PB, en andere federale dotaties) geraamd op basis van de inflatie (CPI) en de economische groei (BBP) zoals bepaald in de Economische Begroting van 7 september 2017. Specifiek voor de inflatie (CPI) van het jaar 2018 werd de recentste raming van het Federaal Planbureau gebruikt (1,5%). Voor de economische groei (BBP) werd ook de meest recent beschikbare raming gehanteerd. In haar herfstvooruitzichten raamt de Europese Commissie de groei voor 2018 op 1,8% en 1,7% voor 2019.

Voor de daaropvolgende begrotingsjaren werden de CPI en het BBP gebruikt zoals opgenomen in de Economische Vooruitzichten van juni 2017 van het Federaal Planbureau.

Behalve de klassieke parameters van economische groei en inflatie, spelen ook de fiscale capaciteit van de gewesten en gemeenschappen en het aantal leerlingen en -18-jarigen van de gemeenschap een belangrijke rol bij de berekening van de middelen toegewezen vanuit de Bijzondere Financieringswet. Met ingang van het begrotingsjaar 2015 werden door de inwerkingtreding van de gewijzigde Bijzondere Financieringswet aan deze lijst twee nieuwe parameters toegevoegd: het aantal 0 tot en met 18 jarigen en het aantal 80-plussers.

Bovendien wordt de fiscale capaciteit vanaf het aanslagjaar 2015 ook geïnterpreteerd als de regionale opdeling van de opbrengst van de federaal gebleven personenbelasting. Voor de begrotingsjaren 2018 en volgende wordt de fiscale capaciteit met betrekking het aanslagjaar 2017 toegepast.

De parameter 'belasting Staat' is van belang met het oog op de raming van de opcentiemen. De raming van de belasting Staat voor het aanslagjaar 2018 (= begrotingsjaar 2018) betreft een raming die eind september 2017 door de FOD Financiën ter beschikking van de gewesten werd gesteld. Verder wordt de belasting Staat voor de aanslagjaren 2019 en volgende per gewest bekomen door de belasting Staat voor het aanslagjaar 2018 aan te passen aan de CPI, het BBP en de elasticiteit ten opzichte van het reëel BBP. Er wordt uitgegaan van een elasticiteit gelijk aan 1,35. Door deze werkwijze toe te passen wordt de spreiding van het aanslagjaar 2018 over de drie gewesten gecontinueerd over de aanslagjaren 2019 tot en met 2023.

Bovendien houdt de voorliggende raming van de belasting Staat voor de aanslagjaren 2019 en volgende ook rekening met de budgettaire effecten van de Tax Shift en de andere federale maatregelen. Eind september 2017 werden door de FOD Financiën nieuwe ramingen gecommuniceerd aangaande de budgettaire effecten van de Tax Shift en de andere federale maatregelen voor de aanslagjaren 2017 tot en met 2020. De voorliggende meerjarenraming heeft de bedoelde budgettaire effecten geïntegreerd. Op deze wijze houdt de meerjarenraming bij de raming van de belasting Staat rekening met alle geüpdatete effecten van de Tax Shift en van de andere federale maatregelen op de belasting Staat, en met de gevolgen hiervan voor de Vlaamse opcentiemen.

Tabel 2-2 toont een overzicht van de gecumuleerde effecten op de Vlaamse opcentiemen. Tot en met aanslagjaar 2020 voorziet de raming in significante opstappen. In de daaropvolgende aanslagjaren wordt rekening gehouden met het recurrente effect op de Vlaamse opcentiemen. In de effecten op de belasting Staat zijn de terugverdieneffecten die de individuele maatregelen van de Tax Shift normaliter op de inkomensvorming - en bijgevolg op de belastingopbrengsten - zullen genereren, nog niet opgenomen.

Tabel 2-2: Gecumuleerde impact Tax Shift en andere federale maatregelen op Vlaamse opcentiemen (in miljoen euro)

	AJ 2016	AJ 2017	AJ 2018	AJ 2019	AJ 2020
Impact TS I	-56,6	-126,1	-126,1	-126,0	-125,9
Impact TS II	0,0	-175,8	-175,8	-410,0	-631,6
Gecumuleerde delta opcentiemen	-56,6	-301,9	-301,9	-536,0	-757,5

Het dient benadrukt dat de Vlaamse begroting en de voorliggende meerjarenraming de verwachte minderontvangsten zal absorberen die het gevolg zijn van de federale maatregelen in de personenbelasting. De Vlaamse Regering opteert er dus voor om de negatieve impact van de federale maatregelen op de Vlaamse begroting en meerjarenraming niet tegen te draaien, maar maximaal uitvoering te geven aan de federale Tax Shift die de burger ten goede komt.

Het dient bovendien benadrukt dat de raming van de Vlaamse bruto opcentiemen vanaf aanslagjaar 2018 gebeurt tegen de achtergrond van de herziening van de autonomiefactor (van 25,990% naar 24,957%) en de hiermee gepaard gaande verlaging van het opcentiementarief (van 35,117% naar 33,257%). De autonomiefactor is het Vlaams aandeel in de personenbelasting. De Vlaamse Regering draait met andere woorden de verlaging van het opcentiementarief niet tegen (alhoewel zij hiervoor de bevoegdheid heeft).

De bevolkingsgerelateerde parameters betreffen realisatiecijfers per 1 januari 2017, aangevuld met ramingen zoals meegedeeld door de FOD Financiën eind september 2017 en met de evolutie gealigneerd op de bevolkingsvooruitzichten van de FOD Economie (Algemene Directie Statistiek).

Tabel 2-3 bevat een overzicht van alle gebruikte parameters.

Tabel 2-3: Volledig parameteroverzicht

Begrotingsjaar	BO 2018		MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021	MJR 2022	MJR 2023
	2017 vermoedelijk	2018 initieel					
Parameters							
Inflatie (CPI) (Recente update)	2,10%	1,20% (1,50%)	1,60%	1,50%	1,60%	1,70%	1,70%
Economische groei (BBP) (Recente update)	1,70%	1,70% (1,80%)	1,70%	1,60%	1,40%	1,30%	1,30%
Personenbelasting (federaal gedeelte)							
Aanslagjaar	2016	2017	2018 = 2017	2019 = 2017	2020 = 2017	2021 = 2017	2022 = 2017
Vlaams Gewest	20.905.335	20.683.374	20.683.374	20.683.374	20.683.374	20.683.374	20.683.374
Waals Gewest (excl. Duitstaligen)	9.099.561	8.963.001	8.963.001	8.963.001	8.963.001	8.963.001	8.963.001
Brussels H. Gewest	2.683.518	2.685.784	2.685.784	2.685.784	2.685.784	2.685.784	2.685.784
Duitstaligen	141.112	139.574	139.574	139.574	139.574	139.574	139.574
Fiscale capaciteit (FC)							
Aanslagjaar	2016	2017	2018 = 2017	2019 = 2017	2020 = 2017	2021 = 2017	2022 = 2017
Vlaams Gewest	63,68%	63,70%	63,70%	63,70%	63,70%	63,70%	63,70%
Waals Gewest (excl. Duitstaligen)	27,72%	27,60%	27,60%	27,60%	27,60%	27,60%	27,60%
Brussels H. Gewest	8,17%	8,27%	8,27%	8,27%	8,27%	8,27%	8,27%
Duitstaligen	0,43%	0,43%	0,43%	0,43%	0,43%	0,43%	0,43%
Verdeelsleutel onderwijs (LLN)							
Toestand	raming	raming	raming	raming	raming	raming	raming
Vlaamse Gemeenschap (Recente update)	56,78% (56,85%)	56,87% (56,94%)	57,06%	57,21%	57,34%	57,46%	57,53%
Franse Gemeenschap (Recente update)	43,22% (43,15%)	43,13% (43,06%)	42,94%	42,79%	42,66%	42,54%	42,47%
Inwoners							
Referentietijdstip	01/01/2017	01/01/2018	01/01/2019	01/01/2020	01/01/2021	01/01/2022	01/01/2023
Teldatum	01/01/2017	raming	raming	raming	raming	raming	raming
Vlaanderen	6.516.011	6.549.729	6.579.872	6.610.130	6.640.886	6.669.613	6.697.931
Wallonië (excl. Duitst.)	3.537.553	3.553.187	3.566.749	3.580.800	3.595.426	3.609.481	3.623.695
Brussel	1.191.604	1.203.745	1.213.927	1.223.636	1.232.996	1.241.002	1.249.046
Duitstaligen	76.920	77.319	77.582	77.840	78.090	78.307	78.528
Min 18 jarigen (excl. Duitst.) (DENAT)							
Referentietijdstip	30/06/2016	30/06/2017	30/06/2018	30/06/2019	30/06/2020	30/06/2021	30/06/2022
Teldatum	01/08/2017	01/08/2017	raming	raming	raming	raming	raming
Nederlandstalig	1.261.015	1.266.550	1.274.676	1.284.210	1.296.209	1.308.804	1.319.598
Franstalig	742.326	740.530	741.626	742.627	745.186	748.573	751.533
Brussel	273.419	274.094	278.024	281.931	286.096	290.089	293.387
Denataliteitscoëfficiënt	106,2959%	106,1831%	106,5639%	106,9344%	107,4633%	108,0542%	108,5570%
Verdeelsleutel Plantentuin							
Toestand	01/01/2014	01/01/2014	01/01/2014	01/01/2014	01/01/2014	01/01/2015	01/01/2016

Begrotingsjaar	BO 2018		MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021	MJR 2022	MJR 2023
	2017 vermoedelijk	2018 initieel					
Vlaamse Gemeenschap	79,87013%	79,87013%	79,87013%	79,87013%	79,87013%	79,87013%	79,87013%
Fransse Gemeenschap	20,12987%	20,12987%	20,12987%	20,12987%	20,12987%	20,12987%	20,12987%
Pendelaars naar BHG							
Vlaams Gewest	62,735%	62,847%	62,862%	62,742%	62,742%	62,742%	62,742%
Waal Gewest	37,265%	37,153%	37,138%	37,258%	37,258%	37,258%	37,258%
Belasting Staat							
Aanslagjaar	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mededeling FOD Financiën	21/09/2017	21/09/2017	16/11/2017	16/11/2017	16/11/2017	16/11/2017	16/11/2017
Vlaams Gewest	29.337.593	30.342.865	30.623.997	30.877.142	32.017.249	33.144.333	34.299.359
Waal Gewest	12.794.991	13.198.041	13.308.622	13.407.041	13.902.082	14.391.469	14.892.988
Brussels H. Gewest	3.723.398	3.876.372	3.850.515	3.904.891	4.049.075	4.191.612	4.337.683
Belasting Staat							
Aanslagjaar	01/01/2017	01/01/2018	01/01/2019	01/01/2020	01/01/2021	01/01/2022	01/01/2023
Raming Departement FB	01/01/2017	01/01/2018	01/01/2019	01/01/2020	01/01/2021	01/01/2022	01/01/2023
Vlaams Gewest	1.334.651	1.342.122	1.350.871	1.360.560	1.373.230	1.385.999	1.398.020
Waal Gewest	784.212	785.992	787.802	789.029	791.435	794.883	798.061
Brussels H. Gewest	286.183	290.818	294.774	298.910	303.211	307.294	310.798
0 t.e.m. 18-jarigen	15.647	15.662	15.701	15.775	15.902	16.025	16.122
Referentietijdstip	01/01/2017	01/01/2018	01/01/2019	01/01/2020	01/01/2021	01/01/2022	01/01/2023
Teldatum	01/01/2017	01/01/2018	01/01/2019	01/01/2020	01/01/2021	01/01/2022	01/01/2023
Vlaamse Gemeenschap	344.875	351.242	358.374	366.228	372.239	373.923	371.497
Fransse Gemeenschap	164.863	164.818	164.937	165.774	166.597	165.876	163.053
Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	44.825	44.550	44.126	43.942	43.731	43.538	42.617
Duitstalige Gemeenschap	3.603	3.715	3.816	3.940	4.064	4.154	4.275
+80-jarigen							
Referentietijdstip	01/01/2017	01/01/2018	01/01/2019	01/01/2020	01/01/2021	01/01/2022	01/01/2023
Teldatum	01/01/2017	01/01/2018	01/01/2019	01/01/2020	01/01/2021	01/01/2022	01/01/2023
Vlaamse Gemeenschap	344.875	351.242	358.374	366.228	372.239	373.923	371.497
Fransse Gemeenschap	164.863	164.818	164.937	165.774	166.597	165.876	163.053
Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	44.825	44.550	44.126	43.942	43.731	43.538	42.617
Duitstalige Gemeenschap	3.603	3.715	3.816	3.940	4.064	4.154	4.275
Fiscale uitgaven AJ 2015							
Mededeling FOD FIN		03/03/2017					
Vlaams Gewest		1.790.368					
Waal Gewest		788.086					
Brussels H. Gewest		148.932					

2.1.2. Resultaten

Tabel 2-4 toont de middelen die op basis van de hierboven beschreven parameters in de periode 2018 - 2023 mogen verwacht worden. Hierbij wordt rekening gehouden met de impact van de 6de staatshervorming. De ramingen in tabel 2-4 zijn niet-afgeronde bedragen. Ten opzichte van tabel 2-1 kunnen er daardoor afrondingsverschillen voorkomen.

Tabel 2-4: Opcentiemen, toegewezen gedeelte van de BTW en de PB, en federale dotaties voor nieuwe bevoegdheden (in duizend euro) ¹

art BFW	BO 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021	MJR 2022	MJR 2023
titel III/1, art 5/1 en 5/2	7.600.134	7.605.899	7.671.992	7.839.671	8.121.093	8.404.486
titel VII, art 54, §1	-936.670	0	0	0	0	0
titel IV, hfdst II, afd 4	2.829.988	2.914.624	2.985.043	3.056.156	3.130.334	3.206.312
35octies	484.216	500.589	513.235	525.462	538.216	551.280
35nonies	1.216.842	1.252.252	1.282.221	1.312.768	1.344.631	1.377.267
35decies	1.128.930	1.161.782	1.189.586	1.217.926	1.247.487	1.277.765
titel VII, art 54, §1	-121.914	0	0	0	0	0
titel V, art 48	0	0	0	0	0	0
titel VII, art 54, §1	0	0	0	0	0	0
titel V/1, art 48/1, §2	-321.557	-321.557	-321.557	-321.557	-321.557	-321.557
titel V/1, art 48/1, §3	41.961	0	0	0	0	0
titel VIII, art 64quater						
65quinquies	-112.417	-121.735	-131.054	-185.848	-250.697	-316.675
Subtotaal middelen Vlaams Gewest	8.979.525	10.077.231	10.204.424	10.388.422	10.679.173	10.972.567
Afrekening over het jaar t-1	2.100					
Totale middelen Vlaams Gewest	8.981.625	10.077.231	10.204.424	10.388.422	10.679.173	10.972.567

¹ Een uitgebreide toelichting aangaande de middelenvoorziening van Gewesten en Gemeenschappen na de zesde staatshervorming kan geraadpleegd worden via volgende weblink: <https://fin.logiqin.kanoox.be/de-financi%C3%A5le-middelenvoorziening-voor-gemeenschappen-en-gewesten-na-de-zesde-staatshervorming>
In de uitgebreide toelichting wordt eveneens de klemtoon gelegd op de eenmalige herrekening in het begrotingsjaar 2018.

art BFW		BO 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021	MJR 2022	MJR 2023
titel IV hfdst III afd 2 art 40quinquies	Voorafnames op BTW	9.402.687	9.805.499	10.160.507	10.529.499	10.918.342	11.300.346
titel X art 81quinquies, §2	Inhouding jeugdinstelling Tongeren	-1.270	0	0	0	0	0
titel IV hfdst III afd 3, art 47/2	Voorafnames op federale PB	5.351.988	5.507.732	5.639.543	5.773.895	5.914.036	6.057.579
titel IV/1	Dotaties overgehevelde bevoegdheden inzake	7.316.503	7.582.226	7.825.322	8.070.985	8.295.458	8.490.452
47/5	kinderbijslagen	3.860.305	3.972.388	4.072.264	4.185.524	4.305.435	4.426.083
68quinquies, §§ 1 en 2	kost administratief beheer gezinsbijslag (-)	-	-	-	-	-	-
47/7	ouderenzorg	2.510.210	2.632.238	2.750.149	2.856.941	2.934.872	2.981.936
47/7, §3, tweede lid	wijziging geïsoleerde geriatriediensten (in basis vanaf bj 2015) (-)						
68quinquies, §3	vergoeding voor inbreng in maximumfactuur fed. overheid (-)	-	-	-	-	-	-
47/8	diverse gezondheidszorgen en hulp aan personen	502.219	517.676	530.828	544.157	558.034	572.239
47/8, lid 2	wijziging voor revalidatie en behandeling (in basis vanaf bj 2015) (-)						
47/9	ziekenhuizen (vanaf bj 2016)	369.007	380.372	390.043	399.844	410.045	420.489
47/9, §4	inhouding voor investeringen ziekenhuisinfrastructuur (vanaf bj 2016)	-	-	-	-	-	-
47/10	justitiehuizen	57.057	61.260	63.174	65.083	67.050	69.076
47/11	interuniversitaire attractiepolen (vanaf bj 2018)	17.704	18.293	18.865	19.435	20.022	20.628
titel V/1, art 48/1, §1 en §4	Overgangsmechanisme	152.795	152.795	152.795	152.795	152.795	152.795
titel V/1, art 48/1, §3	Overgangsmechanisme - herrekening 2018	11.641	0	0	0	0	0
65quinquies	Responsabiliseringsbijdrage pensioenen (zie Gewest)						
	Subtotaal middelen Vlaamse Gemeenschap	22.234.344	23.048.251	23.778.167	24.527.173	25.280.631	26.001.171
	Afrekening over het jaar t-1	67.943					
	Totale middelen Vlaamse Gemeenschap	22.302.287	23.048.251	23.778.167	24.527.173	25.280.631	26.001.171
	Vlaams Gewest + Vlaamse Gemeenschap	31.283.913	33.125.482	33.982.591	34.915.595	35.959.804	36.973.738

Zoals in paragraaf 2.2.1. gesteld, is de raming van de gewestelijke opcentiemen gebaseerd op de inschatting van de belasting Staat waarin eveneens de gevolgen van de Tax Shift en de andere federale maatregelen zijn verwerkt. De Vlaamse begroting en meerjarenraming absorberen hiermee de verwachte minderontvangsten als gevolg van de federale maatregelen in de personenbelasting en opteren er bijgevolg voor om de negatieve impact van de federale maatregelen op de Vlaamse begroting en meerjarenraming niet tegen te draaien, maar maximaal uitvoering te geven aan de federale Tax Shift die de burger ten goede komt.

Om tot het kasmatige bedrag van de bruto opcentiemen te komen, wordt de belasting Staat (met opdeling per regio) verminderd met de autonomiefactor (25,990% voor de aanslagjaren 2015 tot en met 2017; 24,957% voor de aanslagjaren 2018 en volgende). Het bedrag van de bruto opcentiemen wordt bekomen door op deze gereduceerde belasting Staat het tarief van de opcentiemen toe te passen. Voor de aanslagjaren 2015 tot en met 2017 blijft het opcentiementarief ongewijzigd op 35,117%. Voor de aanslagjaren 2018 en volgende wordt er uitgegaan van een opcentiementarief van 33,257%. De Vlaamse Regering heeft er bijgevolg voor geopteerd om de verlaging van het opcentiementarief (als gevolg van de verlaging van de autonomiefactor) niet tegen te draaien over de periode 2018-2023, alhoewel zij hiervoor de bevoegdheid heeft.

De herziening van de autonomiefactor (dit is het Vlaams aandeel in de personenbelasting) en van de toelage voor fiscale uitgaven is het gevolg van het feit dat nu blijkt dat een beperktere financiering volstaat voor de overkomende bevoegdheden in het kader van de zesde staatshervorming. Deze bijstelling geeft dus enerzijds aanleiding tot een recurrent negatief effect op de ontvangsten (verlaagde autonomiefactor en verlaagde toelage voor fiscale uitgaven²). Anderzijds resulteert deze bijstelling ook in een (eenmalige) negatieve afrekening in 2018 – ten gunste van de federale overheid – met betrekking tot de jaren 2015 t.e.m. 2017 ten belope van 1,0 miljard euro.

De raming van de bruto opcentiemen in de voorliggende meerjarenraming is gebaseerd op de methode van de getransactionaliseerde kas. Bedoelde methode werd eind 2016 met het INR overlegd en doorgepraat, en wordt door het INR gehanteerd om vanaf 2015 de rekeningen van de gewesten te beoordelen. Een uitvoerige beschrijving van de methode van de getransactionaliseerde kas is opgenomen in de Algemene Toelichting bij de begrotingsopmaak 2018. In de voorliggende meerjarenraming worden de aannames van de Algemene Toelichting gecontinueerd over de periode 2019-2023. Zo gaat de voorliggende meerjarenraming bijvoorbeeld uit van een inningspercentage van 99,57%. Dit inningspercentage vindt zijn oorsprong in de tot en met juni 2017 gerealiseerde kohieren, voorfinancieringen en ontvangen bedragen met betrekking tot het aanslagjaar 2015.

De fiscale uitgaven die naar aanleiding van de zesde staatshervorming geregionaliseerd worden, zijn in de meerjarenraming niet als een minderontvangst verwerkt, maar als een uitgave.

Tot slot worden in de voorliggende meerjarenraming de kosten voor het administratief beheer en de uitbetaling van de gezinsbijslag, bedoeld in artikel 68quinquies van de Bijzondere Financieringswet, niet in mindering van de ontvangsten gebracht. Zij worden als een uitgave begroot. Hetzelfde geldt voor de inhoudingen die de FOD Financiën doorvoert inzake maximumfactuur (inhouding op toelage ouderenzorg) en inzake ziekenhuisinfrastructuur (inhouding op toelage ziekenhuisinfrastructuur). Beide inhoudingen worden als een uitgave begroot, en niet als een minderontvangst.

---

² De herziening van de toelage voor fiscale uitgaven werd bij de begrotingsaanpassing 2017 doorgevoerd naar aanleiding van het verslag dat het Rekenhof van 21 december 2016 met betrekking tot de fiscale uitgaven voor het aanslagjaar 2015 (in uitvoering van artikel 81ter van de Bijzondere Financieringswet).

2.3. Specifieke dotaties vanwege de federale overheid

Tabel 2-5 toont de geraamde middelen met betrekking tot de (overige) specifieke dotaties vanwege de federale overheid.

De bijkomende toelagen die de gemeenschappen vanaf 2015 ontvangen voor de bijkomende bevoegdheden die hen door de zesde staatshervorming worden toegekend (gezinsbijslag, ouderenzorg, gezondheidszorg, ziekenhuisinfrastructuur (vanaf 2016), justitiehuisen en interuniversitaire attractiepolen (vanaf 2018), worden onder paragraaf 2.2. vermeld. Deze nieuwe toelagen beïnvloeden immers het overgangsmechanisme en zijn als dusdanig te onderscheiden van de in paragraaf 2.3. bedoelde toelagen die geen onderwerp zijn van de 6de staatshervorming en die geen gevolgen voor het overgangsmechanisme hebben.

Tabel 2-5: Specifieke dotaties vanwege de federale overheid (in duizend euro)

art BFW	BO 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021	MJR 2022	MJR 2023
titel IV hfdst III afd 3, art 35	-	-	-	-	-	-
Tewerkstellingsprogramma's						
titel VIII, art 62	38.881	39.621	40.215	40.858	41.553	42.259
Buitenlandse studenten						
titel IV hfdst III afd 4, art 47bis	-	-	-	-	-	-
Dotatie ter compensatie van het kijk- en luistergeld						
titel VIII, art 68ter	15.608	15.905	16.143	16.401	16.680	16.964
Overname verkeersbelastingen						
titel VIII, art 62ter	7.315	7.588	7.825	8.061	8.305	8.556
Dotatie Nationale Plantentuin						
titel VIII, art 68ter	25.370	25.852	26.240	26.660	27.113	27.574
Overname registratie- en erfbelastingen						
titel VIII, art 63	623	623	623	623	623	623
Compensatie dode hand						
titel VIII, art 68ter	-	8.030	8.151	8.281	8.422	8.565
Overname spelen en weddensschappen, automatische ontspanningstoestellen en openingsbelasting						
Subtotaal dotaties vanwege federale overheid	87.797	97.618	99.196	100.885	102.696	104.541
Afrekening over het jaar t-1	21					
Totaal dotaties vanwege federale overheid	87.818	97.618	99.196	100.885	102.696	104.541

De dotatie voor de wedertewerkstelling van werklozen, bedoeld in artikel 35 van de (oude) Bijzondere Financieringswet, werd vanaf begrotingsjaar 2015 ten belope van 90% opgenomen in de globale tewerkstellingsdotatie. De resterende 10% werd toegevoegd aan het overgangsmechanisme. Om die reden is deze dotatie niet meer opgenomen in tabel 2-5.

Volgens artikel 62 van de Bijzondere Financieringswet wordt aan de gemeenschappen een dotatie toegekend ter financiering van het universitair onderwijs aan buitenlandse studenten. De basisbedragen die in dit artikel zijn voorzien, worden jaarlijks aan de inflatie aangepast.

Volgens het Lambermontakkoord werd het kijk- en luistergeld omgevormd van een gemeenschapsbelasting naar een gewestbelasting. De gemeenschappen kregen daarbij wel een dotatie ter compensatie voor het wegvallen van het kijk- en luistergeld. Vanaf de inwerkingtreding van de gewijzigde Bijzondere Financieringswet (zesde staats hervorming) werd de dotatie van beide gemeenschappen in de BTW-basisdotatie geïntegreerd en ondergaat ze de evolutie en verdeling van de BTW-basisdotatie. Om die reden is deze dotatie niet meer opgenomen in tabel 2-5.

Naar aanleiding van de overname vanaf 2011 van de dienst van de verkeersgerelateerde gewestbelastingen (verkeersbelasting, belasting op de inverkeerstelling en eurovignet) ontvangt het Vlaams Gewest van de federale overheid jaarlijks een extra dotatie om de kosten van het overgenomen federaal personeel te compenseren. De berekening van de dotatie is gebaseerd op de gemiddelde kostprijs van de dienst van de betrokken gewestbelastingen voor de jaren 1999, 2000 en 2001, uitgedrukt in prijzen van 2002. Vanaf 2003 wordt dit bedrag (per gewestbelasting) aangepast aan de evolutie van de consumptieprijsindex. De basisbedragen staan vermeld in de wet van 8 maart 2009 tot vaststelling van de totale kostprijs van de dienst van de gewestelijke belastingen, in uitvoering van artikel 68ter van de Bijzondere Financieringswet (BS 20 maart 2009). Een gelijkaardige dotatie wordt vanaf 2015 aan het Vlaams Gewest toegekend voor de overname van de dienst van de registratie- en erfbelastingen. De voorliggende meerjarenraming houdt tevens rekening met de overname vanaf 2019 van de dienst van de resterende gewestbelastingen (spelen en weddenschappen, automatische ontspanningstoestellen en openingsbelasting) en bijgevolg ook met de bijhorende dotatie.

Vervolgens wordt volgens artikel 62ter van de Bijzondere Financieringswet aan de gemeenschappen een dotatie toegekend vanaf het begrotingsjaar waarin de Nationale Plantentuin van België wordt overgedragen. Het in artikel 62ter vermelde basisbedrag wordt jaarlijks aan de inflatie en aan de economische groei aangepast. De verdeling van het aangepaste bedrag over beide gemeenschappen gebeurt volgens een sleutel die in overeenstemming is met de taalrol van het effectief personeelsbestand van de Nationale Plantentuin op de dag van de overdracht. Deze overdracht vond plaats op 1 januari 2014. De in de meerjarenraming gehanteerde verdeelsleutel weerspiegelt dus de taalrol op 1 januari 2014.

Tot slot worden de gewesten op basis van artikel 63 van de Bijzondere Financieringswet vanaf 1 januari 2014 ook vergoed voor de derving van de gewestbelasting als gevolg van de niet-inning van de onroerende voorheffing op staatseigendommen die vrijgesteld zijn van onroerende voorheffing.

2.4. Gewestelijke belastingen

De ramingen van de gewestelijke belastingen voor de begrotingsjaren 2019 en volgende zijn enerzijds gebaseerd op de ramingen voor het begrotingsjaar 2018 en anderzijds op de vooruitzichten inzake economische groei en inflatie die door het Federaal Planbureau en

door de Europese Commissie werden opgesteld ³ en die eveneens voor de raming van de middelen uit de Bijzondere Financieringswet werden weerhouden.

Tabel 2-6 toont een overzicht van de begrotingsposten en de verschillende bedragen. De getoonde bedragen zijn ESR ontvangsten. De ramingen van de gewestbelastingen zijn gebeurd vanuit een constant beleid hypothese, uitgezonderd voor de erfbelasting waar rekening werd gehouden met het effect van de geplande hervorming. De ramingen in tabel 2-6 zijn niet-afgeronde bedragen. Ten opzichte van tabel 2-1 kunnen er daardoor afrondingsverschillen voorkomen

Tabel 2-6: Gewestelijke belastingen (in duizend euro)

	BO 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021	MJR 2022	MJR 2023
Spelen en weddenschappen	43.610	45.311	47.078	48.914	50.822	52.804
Automatische ontspanningstoestellen	25.535	26.308	27.105	27.926	28.772	29.644
Openingsbelasting	0	0	0	0	0	0
Verkooprecht	2.367.253	2.414.598	2.462.890	2.512.148	2.562.391	2.613.638
Verdeelrecht	74.539	74.539	74.539	74.539	74.539	74.539
Recht op hypotheekvestiging	177.140	177.140	177.140	177.140	177.140	177.140
Schenkbelasting onroerend	199.014	207.054	207.054	211.195	215.419	219.727
Schenkbelasting roerend	191.956	198.343	204.539	210.721	217.089	223.650
Erfbelasting	1.407.390	1.331.908	1.332.287	1.353.603	1.376.615	1.400.017
Erfbelasting - fiscale regularisatie	75.000	75.000	75.000	37.500	0	0
Onroerende voorheffing (Vlabel)	211.660	216.790	222.263	227.650	233.397	239.525
Verkeersbelasting (Vlabel)	1.121.962	1.146.143	1.170.845	1.196.080	1.223.061	1.251.267
Belasting op de inverkeerstelling (Vlabel)	242.659	244.163	245.677	247.200	248.832	250.524
Eurovignet (Fed)	0	0	0	0	0	0
Eurovignet (Vlabel)	0	0	0	0	0	0
Kilometerheffing	440.034	454.451	468.879	482.813	497.159	512.184
TOTAAL	6.577.752	6.611.749	6.715.297	6.807.430	6.905.236	7.044.659

De raming van de onroerende voorheffing gaat uit van een jaarlijks hoeveelheidseffect van 0,91%, een percentage gebaseerd op de historische groei, en een jaarlijkse indexering.

Voor de belasting op de spelen en weddenschappen en op de automatische ontspanningstoestellen wordt een groeipercentage van respectievelijk 3,9% en 3% gehanteerd. De FOD Financiën hanteert in haar prognose van juli 2017 een groeipercentage van 7,8% voor spelen en weddenschappen. De Vlaamse administratie meent dat dit percentage aan de hoge kant is in meerjarig perspectief, onder andere gelet op de verstrenging van de kansspelenwet, en hanteert een groeipercentage dat de helft bedraagt van het federale cijfer. Voor automatische ontspanningstoestellen wordt wel de federale prognose van 3% groei per jaar overgenomen.

Voor het verkooprecht wordt uitgegaan van een groei van 2%. In historisch perspectief is een groei van 2% per jaar voor het verkooprecht bescheiden. Er wordt in een gematigde groei voorzien, wegens de verwachte toename van de langetermijnrente. Op middellange termijn tempert dit normaliter de evolutie van de woningprijzen.

³ Economische vooruitzichten 2017-2022, juni 2017 en Herfstvooruitzichten 2017-2019 Europese Commissie, november 2017

De ontvangsten uit het verdeelrecht worden constant gehouden op het niveau 2018. Ook de ontvangsten uit het recht op hypotheekvestiging worden constant gehouden. Over de periode 2018-2023 wordt eveneens geen groei voorzien voor de ontvangsten uit het recht op hypotheekvestiging, gelet op de verwachte afname van het aantal herfinancieringen.

Inzake de schenkbelasting wordt een onderscheid gemaakt in de evolutie van de ontvangsten uit roerende schenkingen en onroerende schenkingen. Voor de roerende schenkingen evolueren de ontvangsten in functie van de inflatie en BBP-groei. De onroerende schenkingen nemen in 2019 toe met 4%. De onroerende schenkingen werden hervormd medio 2015. Die hervorming leidde tot een substantiële stijging van het aantal onroerende schenkingen vanaf eind 2015 en 2016. Er geldt een progressievoorbehoud van drie jaar voor onroerende schenkingen. Er wordt verwacht dat dit zal aanzetten tot een beperkte extra toename in de onroerende schenkingen t.o.v. de trendgroei. Voor 2020 wordt rekening gehouden met een prijseffect van 2% en een negatieve groei van het aantal schenkingen van 2%, waardoor de ontvangsten constant blijven op het niveau 2019. Voor de jaren nadien wordt uitgegaan van een prijseffect van 2% en een constant aantal onroerende schenkingen.

De ontvangsten uit erfbelastingen evolueren in functie van inflatie en houden daarnaast rekening met het effect van de hervorming van de erfbelasting. In 2019 wordt rekening gehouden met 98,0 miljoen euro aan minderontvangsten ingevolge de hervorming. In 2020, op kruissnelheid, wordt rekening gehouden met 117,6 miljoen euro minderontvangsten.

De opbrengst van de fiscale regularisatie wordt tot en met 2020 jaarlijks op 75 miljoen euro geraamd. Nadien doven de ontvangsten uit fiscale regularisaties uit. In 2021 wordt nog een opbrengst van 37,5 miljoen euro geraamd. Vanaf 2022 worden geen ontvangsten uit fiscale regularisatie meer verwacht.

De raming van de verkeersbelasting gaat uit van een jaarlijks hoeveelheidseffect van 1%. Dit percentage geeft de veronderstelde groei van het wagenpark weer. Naast de bijkomende indexering wordt ook rekening gehouden met een vergroeningseffect dat op -0,40% per jaar geraamd wordt.

Voor de belasting op inverkeerstelling wordt rekening gehouden met de inflatie, die wordt toegepast op 40% van de ontvangsten. Er wordt uitgegaan van een constant aantal inschrijvingen. Er wordt geen rekening gehouden met een negatief effect van de vergroening van het wagenpark. De verwachting is dat de jaarlijkse aanpassing van de CO2-correctiefactor het effect van de vergroening zal compenseren.

De ontvangsten uit kilometerheffing evolueren in functie van het BBP en de inflatie.

2.5. Toegewezen ontvangsten

Aan een begrotingsfonds toegewezen of geaffecteerde ontvangsten - die niet als opbrengsten uit kredietverleningen of deelnemingen kunnen bestempeld worden - zijn ontvangsten die voorbehouden worden voor het dekken van bepaalde, duidelijk omschreven uitgaven. De raming van de toegewezen ontvangsten evolueert van 432,3 miljoen euro in 2018 over 400,2 miljoen in 2019 naar 369,0 miljoen vanaf 2020.

Ten opzichte van de begrotingsopmaak 2018 worden de bewegingen van de toegewezen ontvangsten in meerjarig perspectief vooral verklaard door de bewegingen op het Klimaatfonds en het Energiefonds.

De belangrijkste toegewezen ontvangsten in de middelenbegroting zijn:

- de terugbetaling van salarissen en salaristoelagen in de onderwijssector;
- de inkomsten van het Klimaatfonds;
- de inkomsten van het Energiefonds;
- de inkomsten van het Verkeersveiligheidsfonds;
- de inkomsten van het Vernieuwingsfonds.

2.6. Andere ontvangsten

De andere ontvangsten zijn niet-fiscale, niet-toegewezen ontvangsten die niet kunnen bestempeld worden als enerzijds opbrengsten uit kredietverleningen of deelnemingen, of anderzijds dotaties van instellingen die tot de consolidatiekring behoren. De raming van de niet-toegewezen ontvangsten evolueert van 221,9 miljoen euro in 2018 en 2019 naar 201,8 miljoen vanaf 2020.

Tot deze categorie behoren onder meer de rente-ontvangsten, de dividenden van de openbare investeringsmaatschappijen en ontvangsten die naar aanleiding van de 6de staats hervorming geregionaliseerd werden (BIVV thans VIAS, retributies, verkeersboeten) (en die niet als een toegewezen ontvangst begroot worden).

De variatie in deze categorie andere ontvangsten wordt hoofdzakelijk verklaard door de verwachte evolutie van de dividenden van de openbare investeringsmaatschappijen.

2.7. Lotto-middelen

Volgens artikel 62bis van de Bijzondere Financieringswet krijgt elke gemeenschap een bepaald percentage van de te verdelen winst van de Nationale Loterij toegewezen. De federale ministerraad dient hiertoe de uitkeerbare winst te bepalen. De raming van de Lotto-middelen wordt in de voorliggende middelenbegroting constant gehouden op 30,0 miljoen euro.

2.8. Te consolideren instellingen

Tabel 2-7 geeft een overzicht van de ESR ontvangsten van de Vlaamse instellingen die tot de consolidatieperimeter behoren. Instellingen met aanzienlijke bedragen aan eigen ontvangsten worden hier apart vermeld.

Vanaf de begrotingsopmaak 2018 worden bijkomende instellingen in het budgettaire consolidatieproces geïntegreerd. De integratie is enerzijds het gevolg van een uitbreiding van de consolidatieperimeter (o.a. Vitare). Anderzijds komt de integratie in de plaats van een correctielijn op het vorderingensaldo. Tot en met de begrotingsaanpassing 2017 werd de impact op het vorderingensaldo van enkele budgettaire belangrijke instellingen (DBFM Scholen van Morgen, Project Brabo 1, Via Noord Zuid Kempen) immers gevisualiseerd via een correctielijn in het vorderingensaldo.

Tabel 2-7: Te consolideren instellingen (in duizend euro)

	BO 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021	MJR 2022	MJR 2023
MINA	127.109	127.109	127.109	127.109	127.109	127.109
VIF	57.272	57.272	57.272	57.272	57.272	57.272
Loodswezen	85.904	85.904	85.904	85.904	85.904	85.904
Andere instellingen met DAB-vorm	29.297	29.297	29.297	29.297	29.297	29.297
VDAB	119.830	127.380	113.330	118.580	129.980	120.765
VRT	175.678	184.468	184.688	184.908	182.098	179.818
Kind & Gezin	185.929	185.929	185.929	185.929	185.929	185.929
VSB	251.104	251.104	251.104	251.104	251.104	251.104
VVM - De Lijn	221.049	221.049	221.049	221.049	221.049	221.049
VEB	241.214	241.214	241.214	241.214	241.214	241.214
VITO	71.460	63.360	63.360	63.360	63.360	63.360
Tunnel Liefkenshoek	65.816	65.816	65.816	65.816	65.816	65.816
VWF	63.072	65.117	66.328	70.702	75.077	79.450
VMSW	212.172	226.373	240.782	254.499	261.794	261.500
Hogescholen en universiteiten	921.338	921.338	921.338	921.338	921.338	921.338
Andere instellingen met andere dan DAB-vorm	792.610	781.067	777.340	793.915	800.876	803.732
Totaal	3.620.854	3.633.797	3.631.860	3.671.996	3.699.217	3.694.657

In de voorliggende meerjarenraming worden de ESR ontvangsten van de meeste instellingen op het niveau van het begrotingsjaar 2017 gehouden. Voor VDAB, VRT, VITO, VWF en VMSW wordt van dit principe afgeweken en wordt er een geactualiseerde raming van de ESR ontvangsten ter beschikking gesteld.

De bewegingen van de geraamde ESR ontvangsten van VDAB worden verklaard door de geplande verkoop van gebouwen ter financiering van het project mastercampus Roeselare.

De toename van de ESR ontvangsten van de VRT in meerjarig perspectief reflecteert de meerontvangsten die resulteren uit de gefaseerde validering van de gronden in het kader van het nieuwbouw-project.

De evolutie van de ESR ontvangsten van VITO wordt verklaard door het wegvallen van een eenmalige ontvangst ten belope van 8 miljoen euro vanaf 2019.

De VMSW en het VWF kennen sociale leningen toe aan particulieren (VMSW en VWF) en aan de sociale huisvestingsmaatschappijen (VMSW) voor de aankoop, renovatie of realisatie van sociale woningen. Op deze leningen realiseren beide instellingen rente-inkomsten die tegen het begrotingsjaar 2023 toenemen met respectievelijk 48,6 miljoen euro (VMSW) en 15,7 miljoen euro (VWF). In 2019 valt een eenmalige ontvangst van 3,2 miljoen euro bij de sociale huisvestingsmaatschappij *Vitare* weg. Deze eenmalige ontvangst stelt Vitare in staat haar structurele renteverplichtingen aan de VMSW in de begrotingsjaren 2018 en 2019 te voldoen. Bij de VMSW zullen er vanaf 2020 met andere woorden 1,5 miljoen euro aan renteontvangsten wegvallen. De totale renteontvangsten van de VMSW zoals hierboven beschreven houden hiermee reeds rekening.

3. DE UITGAVENBEGROTING

3.1. Inleiding

Voor de berekening van de kost van het constant beleid worden de uitgangshypothesen voor de gehanteerde kostendrijvers en budgettaire engagements bij ongewijzigd beleid zoals de voorgaande jaren onverkort doorgetrokken.

De exacte repercussie van de aannames op de in deze meerjarenraming gehanteerde indexatieparameters en externe kostendrijvers en budgettaire engagements zijn terug te vinden onder respectievelijk punt 3.1.1 - Indexatie bij constant beleid en punt 3.1.2. - Andere kostendrijvers of budgettaire engagements bij constant beleid: Toelichting per beleidsdomein.

De bij de formatie en de voorbije begrotingsronden opgestarte maatregelen worden samen met nieuwe beleidskredieten recurrent doorgetrokken. Eenmalige (investerings)kredieten worden logischerwijs niet doorgetrokken.

3.2. Bespreking

3.2.1. Indexatie bij constant beleid inzake huidige bevoegdheden

Tabel 3-1 toont de diverse indexparameters die in voorliggende meerjarenraming worden gehanteerd.

Tabel 3-1 : Indexparameters

	2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021	MJR 2022	MJR 2023
Verwachte evolutie gezondheidsindex	1,10% ⁴	1,50%	1,50%	1,60%	1,70%	1,70%
Overschrijding spilindex	/	jan/19	feb/20	jul/21	sep/22	nov/23
Maand aanpassing loon	/	maa/19	apr/20	sep/21	nov/22	jan/24
Index Loon buiten provisie	1,10% ¹	1,50%	1,50%	1,60%	1,70%	1,70%
Index Werking	/	/	1,50%	1,60%	1,70%	1,70%

Tabel 3-2 toont de cumulatieve toename van de beleidskredieten t.o.v. de begrotingsopmaak 2018 als gevolg van indexatie.

De voorziene generieke niet-indexatie van werkingsmiddelen (ofwel niet-loonkredieten) van administraties en gesubsidieerde entiteiten wordt tot 2019 verder doorgetrokken, uitgezonderd voor het basisonderwijs. De uitzonderingen op deze niet-indexatie zijn gebaseerd op artikel 47 van het decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2017.

Globaal genomen stijgen de beleidskredieten in 2023 met 2,5 miljard euro ten opzichte van de begrotingsopmaak 2018 omwille van inflatie.

⁴ Bij finalisatie van de BO 2018 bedroeg de Gezondheidsindex 1,10%. Sindsdien zijn de ramingen van het Planbureau evenwel bijgesteld, waardoor de verwachte evolutie van de GZI werd aangepast naar 1,30%.

Tabel 3-2: Cumulatief effect indexatie kredieten t.o.v. begrotingsopmaak 2018 (in duizend euro)

Beleidsdomein	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021	MJR 2022	MJR 2023
Hogere Entiteiten	1.977	2.641	3.219	3.961	4.586
Financiën en Begroting	1.792	7.293	12.755	18.904	25.093
Buitenlandse Zaken	943	3.267	5.385	7.882	10.374
Economie, Wetenschappen en Innovatie	9.134	29.853	52.039	76.114	100.567
Onderwijs en Vorming	167.124	365.109	519.689	712.221	914.046
Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	179.743	372.176	504.755	689.345	873.519
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	9.267	25.021	38.988	55.725	72.452
Werk en Sociale Economie	43.032	99.333	140.658	197.750	261.153
Landbouw en Visserij	979	4.352	7.618	11.342	15.078
Mobiliteit en Openbare Werken	12.875	36.900	58.196	85.073	112.263
Kanselarij en Bestuur	3.752	13.057	21.695	31.762	41.816
Omgeving	5.545	18.437	30.823	45.003	59.219
TOTAAL	436.163	977.439	1.395.820	1.935.082	2.490.165
indexprovisie 2018	-644	-644	-644	-644	-644
TOTAAL	435.519	976.795	1.395.176	1.934.438	2.489.521

3.2.2. Andere kostendrijvers of budgettaire engagements bij constant beleid inzake huidige bevoegdheden: Toelichting per beleidsdomein

Hierna volgt een toelichting per beleidsdomein van de belangrijkste evoluties bij constant beleid (excl. indexatie). De analyse vertrekt van de beleidskredieten. In de mate dat de betaalkredieten merkbaar afwijkend evolueren wordt dit expliciet vermeld. De vergelijking met het begrotingsjaar 2018 gebeurt op basis van de begrotingsopmaak 2018 zoals ingediend in het Vlaams Parlement.

3.2.2.1. Financiën en Begroting

De budgettaire effecten van de verwachte overschrijdingen van de spilindex in de periode 2019-2023 worden vanaf 2019 voorzien op de functionele begrotingsartikelen.

De indexprovisie wordt dus vanaf 2019 op 0 gezet wat een daling betekent van 0,6 miljoen euro ten opzichte van het initiële budget 2018.

Voor de verwachte verhoging van de bijdrage aan de pool der parastatalen (verwachte groei van de bijdragevoet met 2%-punt in 2019 en 1%-punt per jaar vanaf 2020, oplopend naar een bijdragevoet van 47% in 2023) wordt tegen 2023 een meerkost verwacht van 26,9 miljoen euro.

Er wordt in een jaarlijks cumulatieve kredietverhoging van 6,3 miljoen euro voorzien voor het ondervangen van de budgettaire effecten van de vergrijzing van het ambtenarenkorps, de zgn. weddedrift.

In afwachting van een beslissing van de Vlaamse regering met betrekking tot de verdere implementatie en verdeling van de besparing op personeel in de huidige legislatuur wordt

de laatste opstap inzake personeelsbesparing van 20,3 miljoen euro in 2019 voorlopig geïmputeerd op de provisies binnen het beleidsdomein FB.

Daarnaast wordt er onder het beleidsdomein Financiën en Begroting een provisie van 235 miljoen euro op kruissnelheid vanaf 2020 ingeschreven ter financiering van de af te sluiten sociale akkoorden bij de non profit sectoren, onderwijs, De Lijn en de ambtenaren.

Voor het FFEU blijft er een bedrag van 105 miljoen euro aan beleidskredieten voorzien waarbij er t.e.m. 2021 59,5 miljoen euro voorafgenomen wordt door MOW voor contractuele betalingen aan Nederland voor de Sluis Terneuzen en in 2019 een laatste schijf van 5 miljoen euro voor de Plantentuin Meise. De betaalkredieten nemen hierdoor stelselmatig toe de komende jaren waardoor de betaalkredieten in 2023 met 43,5 miljoen euro toenemen ten opzichte van 2018. Bij de andere beleidsdomeinen doet er zich echter op termijn een daling voor van de betaalkredieten voor het FFEU aangezien in deze meerjarenraming geen nieuwe kredieten voor het FFEU worden opgenomen in de andere beleidsdomeinen en met name bij het beleidsdomein MOW.

De kredieten van het Vlaams Fonds voor de Lastendelging (VFLD) worden na de verhoging in 2017 bijkomend met 33,7 miljoen euro opgetrokken waardoor het totaalbedrag voor het Rampenfonds voor 2018 uitkomt op 91,5 miljoen euro. Daarnaast wordt 30,7 miljoen euro uitgetrokken voor de landbouwrampen.

Bij het VFLD verdwijnen de in 2018 ingeschreven kredieten van 65,3 miljoen euro voor het rampenfonds in 2019 en vanaf 2020 worden de in 2018 en 2019 voorziene kredieten voor de landbouwrampen (30,7 miljoen euro) op 0 gezet.

De fiscale uitgaven met betrekking tot de eigen woning (o.a. woonbonus en bouwsparen), energiebesparende investeringen, monumenten en sociale verhuur waarvoor Vlaanderen bevoegd werd in het kader van de zesde staatshervorming evolueren van 1.616,0 miljoen euro in 2018 naar 1.349,6 miljoen euro in 2023.

De raming van de woongerelateerde fiscale uitgaven vertrekt van de ramingen van de FOD Financiën voor het aanslagjaar 2018. De raming van de uitgaven voor de eigen woning wordt doorgetrokken tot 2023 op basis van de jaar-op-jaar evolutie gesimuleerd door het departement FB via het micro simulatiemodel FANTASI. De raming gaat uit van een daling in de fiscale uitgaven voor de eigen woning. Deze daling is te verklaren door de herziening van de woonbonus voor de enige, eigen woning voor leningen afgesloten vanaf 1 januari 2015 en door de invoering van de 'geïntegreerde woonbonus' voor leningen afgesloten vanaf 1 januari 2016. Met betrekking tot de fiscale aftrek voor dakisolatie wordt er van uitgegaan dat er tot en met het aanslagjaar 2018 nog een budgettair effect zal zijn. De overige componenten van de woongerelateerde fiscale uitgaven worden in meerjarig perspectief constant gehouden.

De fiscale uitgaven met betrekking tot de dienstencheques en PWA evolueren van 179,0 miljoen euro in 2018 naar 208,4 miljoen euro in 2023. De raming van de werkgerelateerde fiscale uitgaven vertrekt van de ramingen van de FOD Financiën tot en met het aanslagjaar 2020. Voor de daaropvolgende aanslagjaren wordt de groei gecontinueerd.

Zowel voor de woongerelateerde als de werkgerelateerde fiscale uitgaven wordt, vertrekkende van het bekomen resultaat per aanslagjaar en naar analogie met de raming van de bruto opcentiemen, het ESR aanrekenbare bedrag bekomen door toepassing van de methode van de getransactionaliseerde kas.

Als gevolg van de rechtstreekse financieringen van VMSW en VWF stijgen de rentekredieten (incl. uitgiftekosten en uitgifteverschillen) met 194 miljoen euro tot 215,6 miljoen euro. Hiervan is 157,1 miljoen euro bestemd voor VMSW en 55,3 miljoen euro voor

VWF. Daarnaast wordt voor de kosten voortvloeiend uit de direct financiering geraamd 108,1 miljoen euro nodig te hebben in 2023. Ten slotte zijn er nog allerhande andere werkingskosten op dit artikel die constant gehouden worden op 2,8 miljoen euro.

Tot slot wordt het éénmalig krediet voor de overname van de leningen van gemeenten die fusioneren van 96,7 miljoen euro geschrapt.

3.2.2.2. *Buitenlandse Zaken*

Het budget van 0,5 miljoen euro dat bij de begrotingsopmaak 2018 voor de digitalisering van de procedure betreffende vergunningen in wapenhandeldossiers ter beschikking gesteld werd aan het Departement Buitenlandse Zaken, wordt vanaf 2019 geschrapt.

Zoals bij begrotingsaanpassing 2017 afgesproken, wordt de verhoging van de loonkredieten van het Departement Buitenlandse Zaken met 0,2 miljoen euro ter ondersteuning van de Brexit-onderhandelingen tot maart 2019 aangehouden.

Om tegemoet te komen aan een vraag voor meer financiële ondersteuning van activiteiten van Vlaamse ondernemingen, ondernemersorganisaties, clusters en kamers van koophandel met betrekking tot internationaal ondernemen, werden de kredieten van het Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen (FIT) bij begrotingsopmaak 2018 eenmalig met 0,8 miljoen euro verhoogd. Deze verhoging wordt vanaf 2019 terug geschrapt.

In het kader van de hefboomprojecten voor Toerisme Vlaanderen werden de voorbije jaren een aantal vastleggingen vervroegd aangegaan. Dit heeft tot gevolg dat er zowel in 2018 als 2019 geen vastleggingen zullen gebeuren voor deze hefboomprojecten. Vanaf 2020 wordt hiervoor op recurrente basis opnieuw 15 miljoen euro voorzien. Daarnaast valt vanaf 2019 het eenmalig krediet van 1,8 miljoen euro, voorzien voor een Vlaamse worp naar de World Choir Games, weg.

3.2.2.3. *Economie, Wetenschap en Innovatie*

In het kader van de compensatie van Indirect Carbon Leakage wordt tegen 2023 een recurrente stijging van zowel de beleids- als de betaalkredieten van het Hermesfonds met 7,1 miljoen euro verwacht.

De beleidskredieten bij het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek fluctueren doorheen de jaren als gevolg van meerjaarlijkse vastleggingen. Er worden in 2021 nieuwe vastleggingen genomen voor het Odysseusprogramma (vijfjaarlijks) en het EoS-programma (vierjaarlijks, dit programma neemt de plaats in van de voormalige federale Interuniversitaire Attractiepolen). De betaalluitgaven bij het FWO zullen de komende jaren toenemen, als gevolg van het op kruissnelheid komen van de vastleggingsmachtiging. Tegen 2023 zullen de betaalluitgaven 48,6 miljoen euro hoger liggen dan in 2018. De intering op het saldo door FWO (35,4 miljoen euro in 2018, enkel betaalkredieten) zal de komende jaren wel geleidelijk worden afgebouwd en verdwijnen.

Vanaf 2020 worden er geen beleidskredieten meer voorzien bij het Agentschap Plantentuin Meise in het kader van de eerste fase van het Masterplan die door het FFEU werd gefinancierd, wat een daling van de beleidskredieten met 13,6 miljoen euro betekent. In 2018 bedragen de bijhorende betaalkredieten 6,9 miljoen euro en stijgen in 2019 tot 12,4 miljoen euro, waarna deze verdwijnen tegen 2021.

Bij Site-Ontwikkeling Vlaanderen geeft een eenmalige ontvangst in 2018 (t.g.v. de verkoop uit de derde boring Geothermie) aanleiding tot 8,5 miljoen euro extra beleidskredieten. Vanaf 2019 worden deze beleidskredieten weer geschrapt.

In 2005 heeft het eerste Arkimedes-fonds, Arkimedesfonds NV, op initiatief van de toenmalige Vlaamse regering 75 miljoen aandelenkapitaal en 35 miljoen obligatiefinanciering opgehaald bij het publiek. Ter ondersteuning van deze emissie leverde het Vlaams gewest 90% waarborg voor de aandelenfinanciering en 100% voor de obligatiefinanciering. Op 31 december 2018 wordt Arkimedesfonds NV in vereffening gesteld; vanuit het voorzichtigheidsprincipe en op basis van de momenteel aanwezige liquide middelen bij het Fonds wordt er in 2019 een provisie aangelegd van 47,9 miljoen euro voor een mogelijke uitwinning van het gewaarborgde aandelenkapitaal.

3.2.2.4. *Onderwijs en Vorming*

Tegen 2020 wordt 1,1% van de loonmassa binnen Onderwijs voorzien als enveloppe voor het nieuwe sociaal akkoord. In 2018 wordt al 10 miljoen euro voorzien voor het schooljaar 2018-2019. Deze eerste opstap komt op kruissnelheid in 2019.

De loon- en werkingsmiddelen binnen het leerplichtonderwijs worden verwacht te stijgen met 334 miljoen euro tegen 2023, dit voornamelijk ten gevolge van de verwachte opstoot van het aantal leerlingen in het secundair onderwijs. Hierin zitten ook bijkomende middelen voor het nieuwe decreet m.b.t. duaal leren vervat. De loonkosten voor pedagogisch ondersteunend personeel wordt verwacht te stijgen met 5,8 miljoen euro.

Voor het volwassenenonderwijs wordt een stijging van de lonen met 23 miljoen euro verwacht tegen 2023. Het nieuwe decreet rond de financiering van het volwassenenonderwijs, waarmee o.a. de middelen van de CBE open end gemaakt worden, leidt daarnaast nog tot een stijging van de uitgaven met 9,4 miljoen euro tegen 2023 (1,3 miljoen in 2019). Hier worden wel nog tijdelijke asielmiddelen in mindering gebracht (zie verder).

De betaalluitgaven via het fonds voor Deeltijds Kunstonderwijs zullen vanaf 2019 dalen met 3,9 miljoen euro. Deze daling is een gevolg van het nieuwe DKO-decreet, dat reeds aanleiding gaf tot een daling van de ontvangsten op het fonds met eenzelfde bedrag in 2018. Onder het nieuwe decreet kunnen kunstacademies vanaf 2018-2019 hun werkingskosten verrekenen op de door te storten inschrijvingsgelden.

Het decreet ter hervorming van de leerlingenbegeleiding geeft aanleiding tot additionele loon- en werkingsmiddelen bij de CLB, met een verwachte meerkost van 4,5 miljoen euro vanaf 2019 (deze groeit aan tot 4,8 miljoen tegen 2023).

Er wordt verwacht dat de tijdelijke asielmiddelen in de loop van de komende jaren niet meer nodig zullen zijn. Het gaat om lonen in het volwassenenonderwijs (13 miljoen euro), werkingsmiddelen in het volwassenenonderwijs (2,6 miljoen euro) en middelen voor bijkomend leerlingenvervoer en een breder aanbod in het hoger onderwijs, o.a. bij UTC en NT2-zomerklassen (0,3 miljoen euro).

De beleidskredieten van GO! zullen dalen met 0,4 miljoen euro ten gevolge van het terugdraaien van een tijdelijke bijstelling ter recuperatie van misgelopen beleidskredieten. Deze beleidskredieten werden ingezet voor projecten met een BTW-tarief van 21%, terwijl de uiteindelijke vereffening gebeurde of zal gebeuren aan een tarief van 6%, waardoor er dus teveel werd vastgelegd. Ook worden de vastleggingen op eigen ontvangsten verwacht te dalen: de verkoop van gronden en gebouwen kende een piek in de laatste jaren maar daalt nu weer, waardoor de beschikbare vastleggingsmiddelen verwacht worden te dalen

met 10 miljoen euro tegen 2020. Naast de beleidskredieten wordt een daling van de betaalkredieten van 3,6 miljoen euro verwacht tegen 2023, dit op basis van de betaalkalender van huidige en nog uit te voeren vastleggingen.

Bij AGION wordt een gelijkaardige wijziging verwacht: de laatste beleidskredieten die gerecupereerd mogen worden ten gevolge van de daling van het BTW-tarief worden in 2019 in mindering gebracht, wat zich vertaalt in een daling van 1,3 miljoen euro. De betaalkredieten dalen tegen 2023 met 22 miljoen euro, dit voornamelijk ten gevolge van een grote vereffening van historisch encours in 2018 en 2019, waardoor er bij constant beleid minder betaalkredieten zullen nodig zijn in de jaren daarna. De terugval van de betaalluitgaven wordt enigszins getemperd door de vergoedingen die AGION zal uitbetalen in het kader van een nieuw DBFM-project, die op kruissnelheid (verwacht in 2022) 36,5 miljoen euro per jaar zullen bedragen.

Naast de bovenstaande kredietevoluties kunnen de kredieten van GO! en AGION nog vermeerderd worden via de investeringsmiddelen op de capaciteitsprovisie. Uitgaande van constant beleid (90 miljoen euro beleidskredieten) wordt een stijging van de betaalkredieten op deze provisie met 51 miljoen euro verwacht tegen 2021.

Binnen het Hoger Onderwijs zet de stijging van de uit te betalen studietoelagen zich door, wat leidt tot een stijging van 23,8 miljoen euro tegen 2023. Deze stijging houdt rekening met het stijgende leerlingenaantal alsook met een efficiëntere betaalprocedure ten gevolge van de verdere digitalisering van de aanvragen. Daarnaast stijgen ook de kredieten van de Universiteiten en Hogescholen met een relatief constante opstap tot een bijkomende 239 miljoen euro tegen 2023, dit ten gevolge van:

- De opstappen voorzien in het integratiedecreet (69,4 miljoen euro vanuit Onderwijs, 24,5 miljoen euro vanuit EWI);
- Het kliksysteem bij de Universiteiten en Hogescholen (126,8 miljoen euro);
- De nieuwe decreten omtrent de integratie van HBO5 in het Hoger Onderwijs en de hervorming van de lerarenopleidingen (6,8 miljoen euro);
- De introductie van een 4e opleidingsjaar in de opleiding verpleegkunde (11,4 miljoen euro).

Bij de projectvennootschap Scholen van Morgen dalen de uitgaven in 2019 met 17,7 miljoen euro (t.o.v. 2018) om dan in de periode 2020-2021 opnieuw te stijgen (met resp. 48 en 41,8 miljoen euro ten opzichte van 2018) ingevolge bouw van nieuwe scholen voor 200 miljoen euro, de zogenaamde 'inbreiding' van het bouwprogramma.

3.2.2.5. *Welzijn, Volksgezondheid en Gezin*

Voor het Fonds Jongerenwelzijn worden jaarlijks 3,1 miljoen euro extra beleidskredieten voorzien ter ondersteuning van pleegplaatsingen, internaten-psihiatrie en specifieke acties. Deze stijgingen leiden tot een cumulatieve verhoging van de kredieten met 15,5 miljoen euro in begrotingsjaar 2023 ten opzichte van begrotingsjaar 2018. Daarnaast worden de tijdelijke asielmiddelen in mindering gebracht, gelet op een verwachte vermindering van de asielinstroom: tegen 2020 betekent dit een daling van de kredieten van het FJW met 6,7 miljoen euro.

Ten gevolge van de weddedrift zullen de kredieten bij Jongerenwelzijn in begrotingsjaar 2023 met 4,9 miljoen euro toenemen ten opzichte van begrotingsjaar 2018. Bij de Centra voor Algemeen Welzijnswerk zal de weddedrift in begrotingsjaar 2023 een verhoging van de kredieten met 2,5 miljoen euro veroorzaken ten opzichte van begrotingsjaar 2018.

Binnen de Vlaamse Sociale Bescherming (VSB) raamt men dat de kredieten met betrekking tot de tenlastenemingen met 59 miljoen euro zullen toenemen in begrotingsjaar 2023 ten

opzichte van begrotingsjaar 2018, dit ten gevolge van de aangroei van het aantal bedden in de woonzorgcentra in overeenstemming met de erkenningskalender, een groei van 4,16% in de mantel- en thuiszorg. De kredieten voor de bevoegdheid tegemoetkoming hulp aan bejaarden (THAB) zullen in begrotingsjaar 2023 met 5,7 miljoen euro stijgen ten opzichte van begrotingsjaar 2018. Wat betreft de indicatiestellers verwacht men dat de kredieten zullen toenemen met 2,4 miljoen euro in begrotingsjaar 2023 ten opzichte van begrotingsjaar 2018. De verwachte toename aan ontvangsten uit ledenbijdragen met 22,9 miljoen euro in begrotingsjaar 2023 ten opzichte van begrotingsjaar 2018 zorgen voor een evenredige daling in de toelage vanuit het ministerie naar de VSB. Tenslotte worden twee eenmalige bijstellingen uit 2018 in mindering gebracht, waardoor de kredieten met 5 miljoen euro dalen. Netto stijgt de toelage aan de VSB tegen begrotingsjaar 2023 gecumuleerd met 39,2 miljoen euro ten opzichte van begrotingsjaar 2018.

In overeenstemming met de erkenningskalender voor de woongelegenheden in woonzorgcentra en centra voor kortverblijf waarbij vanaf 2020 in een jaarlijkse opstap met 1.389 woongelegenheden wordt voorzien, wordt het krediet ter financiering van de woonzorgcentra jaarlijks opgetrokken wat tegen 2023 een gecumuleerde stijging van het budget met 197,8 miljoen euro betekent.

Voor het urencontingent gezinszorg wordt uitgegaan van een jaarlijkse toename van het met 14 miljoen euro. Dit betekent een cumulatieve verhoging van de kredieten met 70 miljoen euro in begrotingsjaar 2023 ten opzichte van 2018.

Ter compensatie van de weddedrift in de verschillende sectoren wordt geraamd dat in begrotingsjaar 2023 ten opzichte van begrotingsjaar 2018 4,3 miljoen euro meer kredieten benodigd zullen zijn bij Kind en Gezin. Bij het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap bedraagt het totale effect van de weddedrift 48,3 miljoen euro in 2023. De meerkosten ten gevolge van de weddedrift manifesteren zich in relatief gelijke stappen.

Voor de gezinsbijslag werd de meerjarenraming zoals berekend door FAMIFED weerhouden. Dit geeft, gelijkmatige verspreid over de volgende jaren, aanleiding tot een meerkost van 96 miljoen euro in 2023 ten opzichte van 2018. Vanaf 2019 wordt het effect van twee indexsprongen ten bedrage van 140 miljoen euro, terug aan de kredieten toegevoegd.

Bij het VIPA stijgen de betaalkredieten binnen de klassieke financiering cumulatief tegen 2023 met 28,7 miljoen euro ten opzichte van 2018. Dit is het gevolg van het op kruissnelheid komen van de betaalverplichtingen verbonden aan de jaarlijkse machtiging. Gedurende de periode 2019-2023 blijven de voorziene kredieten binnen de alternatieve financiering van VIPA constant. De ESR-correctie, met een positief effect op het vorderingensaldo die op dit bedrag dient te worden toegepast, stijgt van 92,5 miljoen euro in 2018 tot 114,5 miljoen euro in 2023. Dit is de wijten aan het feit dat de intrestcomponent in de constante gebruikstoelage daalt terwijl de kapitaalcomponent stijgt.

De voorziene uitgaven in het kader van de ziekenhuisfinanciering nemen tegen 2023 toe met 14,6 miljoen euro. Dit is het netto-effect van enerzijds het forfaitair systeem (strategisch en instandhoudingsforfait), waar de impact op het vorderingensaldo gelijk is aan de kasmatische uitgave, en anderzijds de onderdelen A1 en A3 uit het KB Budget Financiële Middelen (BFM) waar een ESR-correctie moet worden toegepast gezien heel wat uitgaven immers al een ESR-impact in het verleden kenden. De kredietevoluties voor elk van deze onderdelen is de volgende:

- Voor het strategisch forfait in de periode 2020 – 2023 ligt het jaarlijkse kredietniveau ongeveer 9 miljoen euro hoger dan in 2018 ten gevolge van de verdere uitrol ervan. In 2019 zal dit krediet eenmalig 16 miljoen euro hoger liggen dan in 2018 omwille van een eenmalige inhaalbeweging.

- De implementatie van het instandhoudingsforfait doet de kredieten tegen 2023 cumulatief stijgen met 31,3 miljoen euro. Deze evolutie hangt nauw samen met de uitstroom uit het BFM.
- Ten gevolge van geraamde reguliere wijzigingen binnen dat BFM wordt in meerjarig perspectief tegen 2023 een daling van de kasbehoefte geschat van 25,7 miljoen euro. Hierop moet een positieve ESR-correctie toegepast worden die stijgt van 288,3 miljoen euro in 2018 tot 291,3 miljoen euro in 2023. De dalende ESR-impact is hoofdzakelijk het gevolg van dalende intrestlasten en een verdere afname van de forfaitaire toelagen van het gedeelte A3 die nog via het BFM transiteren.

3.2.2.6. *Cultuur, Jeugd, Sport en Media*

In totaal worden in 2019 voor 5,1 miljoen euro aan eenmalige bijstellingen, toegekend bij de Begrotingsopmaak 2018, terug in mindering gebracht.

De beleidskredieten van het Fonds voor Culturele Infrastructuur zullen tegen 2020 dalen met 16,8 miljoen euro, dit ten gevolge van het gebruiken van resterende FFEU-middelen en het wegvallen van een eenmalige bijstelling in 2018. Verder wordt verwacht dat de betaalkredieten de komende jaren nog zullen wijzigen in functie van de vereffening van het historisch encours en nieuwe verbintenissen, alsook van de vastleggingen i.k.v. FFEU.

Met betrekking tot de VRT geven de bij de regeringsvorming afgesproken besparingsmaatregelen aanleiding tot een beperking van de uitgavedynamiek met 3 miljoen euro in 2019. De voorliggende meerjarenraming houdt bovendien rekening met een stijgende trend van de werkgeversbijdrage die door de VRT aan het departement CJM betaald wordt. De werkgeversbijdrage bedraagt 8,8 miljoen euro in 2018 en loopt op tot 9,5 miljoen euro in 2023.

De provisie ter dekking van de herstructureringskosten bedraagt in zijn totaliteit 14 miljoen, waarvan er tot en met 2018 reeds 9,0 miljoen euro opgenomen is in de begroting van de VRT. De resterende middelen zullen, gespreid over de resterende duur van de beheersovereenkomst, a rato van de betaalkredieten afgestemd worden met het verloop van de herstructureringskosten.

De raming van de pensioenverplichtingen van de statutaire VRT ambtenaren wordt in 2018 op 66,95 miljoen euro geraamd (inclusief 0,15 miljoen euro begrafenisvergoeding). In meerjarig perspectief is de budgettaire impact van de pensioenverplichtingen afgestemd op het verwachte verloop van de pensioneringen bij de VRT. De geraamde meerkost bedraagt 0,4 miljoen euro (exclusief index) in 2019 en loopt op tot 2,5 miljoen euro in 2023.

De VRT nieuwbouw zal voornamelijk in de periode 2019-2021 leiden tot extra uitgaven. Ten opzichte van de beleidskredieten die in de begroting 2018 opgenomen zijn, gaat het om een toename van 32 miljoen euro in 2019, 91 miljoen euro in 2020, 89 miljoen euro in 2021 en 1 miljoen euro in 2022. In 2023 zouden de uitgaven 7 miljoen minder bedragen dan voorzien in 2018.

De beleidsuitgaven van Sport Vlaanderen dalen bij constant beleid met 22,8 miljoen euro. Er vallen 13 miljoen eenmalige maatregelen weg, die bij de begrotingsopmaak 2018 werden afgesproken in het kader van het actieplan sport na school, de beleidsfocus jeugdsport, een *bidfee* voor het WK wielrennen in 2021 en topsportinfrastructuur, prestaties en ontwikkelingsprogramma's.

3.2.2.7. *Werk en Sociale Economie*

In 2018-2022 voorziet de VDAB 61,7 miljoen uitgaven in het kader van de mastercampus Roeselare. Hiervan zal 13,5 miljoen worden gefinancierd via de reguliere investeringsdotatie van de VDAB en 45,2 miljoen via de verkoop van gebouwen. In het kader van de SALK-maatregelen worden in 2018 de laatste schijven uitbetaald voor korte termijnmaatregelen (1 miljoen) en de T2 campus in Genk (2 miljoen).

In 2019 en 2022 worden nieuwe driejaarlijkse vastleggingen van 7,5 miljoen euro voorzien in het kader van het streekbeleid. De tweejaarlijkse vastlegging voor sectorconvenants (12 miljoen) vindt plaats in even jaren.

Gezien de loonkosten nog tot eind 2018 worden gefinancierd, zullen de in 2017 afgesproken maatregelen m.b.t. jongerenbonus en startbaanovereenkomsten vanaf 2019 een besparing opleveren van 8,6 miljoen.

De kredieten voor landingsbanen worden verwacht te dalen met gecumuleerd 8,8 miljoen euro in 2023. Het aantal dossiers zal de komende jaren immers verder afnemen, doordat de jaarlijkse instroom lager zal liggen dan de jaarlijkse uitstroom. Dit als gevolg van de verhoging van de instapleeftijd en van de beperking van de instroom tot zorg gerelateerde beroepen.

Als gevolg van de hervorming van het stelsel van loopbaanonderbreking en aanmoedigingspremies in de richting van een Vlaams zorgkrediet wordt tegen 2023 een verdere daling van de beleids- en betaalkredieten verwacht van 14,2 miljoen euro.

In het kader van de hervorming van het doelgroepenbeleid lopen de RSZ-kortingen voor langdurig werklozen (35,1 miljoen bij BO 2018) en in het kader van herstructurering (6,5 miljoen) ten einde, alsook de activeringsuitkeringen (31,1). Tegelijkertijd wordt er de komende jaren een verdere stijging verwacht van de RSZ-korting voor oudere werknemers (+36,1 miljoen tegen 2023) en van de Vlaamse ondersteuningspremie (+5 miljoen) en een daling van de RSZ-korting voor jongeren (-13,9). Daarnaast wordt er voor 39,4 miljoen ruimte gecreëerd voor nieuwe beleidsuitgaven, zoals het verder op kruissnelheid komen van de aanwervingsincentives.

Gezien de groei van het aantal aangekochte dienstencheques geleidelijk aan lijkt af te nemen, wordt in deze meerjarenraming rekening gehouden met een afnemende jaarlijkse groei, die in de periode 2019-2023 gemiddeld 3,1% per jaar bedraagt.

3.2.2.8. *Landbouw en Visserij*

In dit beleidsdomein doen zich in een meerjarig perspectief geen fundamentele budgettaire wijzigingen voor afgezien van het inflatie-effect en wijzigingen in de klimaatmiddelen. De financiering voor de landbouwrampen t.b.v. 30,7 miljoen euro in 2018 en 2019 wordt voorzien binnen het beleidsdomein Financiën en Begroting.

3.2.2.9. *Mobiliteit en Openbare Werken*

De ESR-beleidskredieten van VVM – De Lijn nemen tegen 2023 af met 40 miljoen euro, voornamelijk een gevolg van de eenmalige overdrachten voor stationsomgevingen en het masterplan Antwerpen die wegvallen vanaf 2019 (-27,8 miljoen euro). Verder zorgt het bij de formatie afgesproken besparingstraject voor een daling van 7 miljoen euro. Daarnaast wordt de eenmalige investeringsimpuls in het tractienet tramnet Antwerpen van 4,2 miljoen euro bij de begrotingsopmaak 2018 vanaf 2019 teruggedraaid. Tot slot is er 1 miljoen euro minder benodigd voor rente-uitgaven.

De ESR-beleidskredieten van het VIF nemen tegen 2023 af met 22,8 miljoen euro, een gevolg van de bij begrotingsopmaak 2016 besliste afbouw van de nog te honoreren dossiers uit lasten van het verleden ten belope van 3,8 miljoen euro en het wegvallen van de middelen voor het project Stationsomgeving Mechelen vanaf 2023. Daarnaast valt ook het bij de begrotingsopmaak 2018 eenmalig voorziene krediet voor het wegwerken van de schade van superstorm Dieter ten belope van 10 miljoen euro weg.

Wat betreft de in de meerjarenraming voorziene kosten voor het Oosterweelproject werd rekening gehouden met de laatst gekende planning. De kosten voor de hoofdwerken, die buiten de begrotingsdoelstelling worden gehouden, lopen op tot 655,2 miljoen euro in 2023.

De provisie kilometerheffing stijgt jaarlijks in functie van de netto-opbrengst van de kilometerheffing. Ten opzichte van 2018 betreft het een stijging van 64,3 miljoen euro in 2023.

3.2.2.10. Kancelarij en Bestuur

Voor de digitalisering van de procedure betreffende rampenschadedossiers enerzijds en de betaling van de werkingskosten van de externe experts rampenschade anderzijds, werd bij begrotingsopmaak 2018 eenmalig een budget van 1,1 miljoen euro uitgetrokken. Dit budget wordt vanaf 2019 geschrapt.

In uitvoering van het decretaal voorziene groeipad van 3,5% procent voor het Gemeentebestuur en het Stedenfonds nemen de kredieten tegen het begrotingsjaar 2023 cumulatief toe met respectievelijk 484,9 miljoen euro en 28,4 miljoen euro t.o.v. het begrotingsjaar 2018.

De kredieten die in 2018 werden voorzien voor de organisatie van de lokale en provinciale verkiezingen worden terug op nul gezet om vanaf 2020 terug opgebouwd te worden met het oog op de lokale verkiezingen van 2024. Voor de verkiezingen voor het Vlaams, Federaal en Europees Parlement in 2019 wordt in 2019 eenmalig 1,5 miljoen euro voorzien.

Zoals afgesproken bij de zesde staatshervorming blijft de federale overheid verantwoordelijk voor de afhandeling van het opgebouwde encours inzake grootstedenbeleid van voor de overheveling van de bevoegdheid. Om deze reden ontvangt Vlaanderen pas in 2020 het volledige betaalkrediet ten belope van 15,3 miljoen euro.

In het kader van het project "Radicaal Digitaal" werd in 2017 een laatste maal 10 miljoen euro aan beleidskredieten voorzien. De laatste betalingen voor de projectoproepen 2015-2017 worden voorzien in 2020.

In 2019 worden de eenmalige beleids- en betaalkredieten voor investeringen in ICT (o.a. Personeelpunt, Magda-platform, Burgerloket) voor in totaal 7,2 miljoen euro teruggenomen.

Met betrekking tot het Herman Teirlinckgebouw valt in 2019 de laatste schijf van 2,1 miljoen euro betaalkrediet van het totaal voorziene eenmalig investeringsbudget van 14,2 miljoen euro weg.

In 2019 valt de eenmalige kost van 3 miljoen euro aan beleids- en betaalkredieten voor de huurschade aan het Boudewijngebouw weg.

De renovatie van het Hendrik Consciencegebouw wordt in 2018 gefinaliseerd waardoor in het begrotingsjaar 2019 de nog eenmalig 1,5 miljoen euro aan beleidskrediet wegvalt en er nog 1 miljoen euro aan betaalkrediet moet worden voorzien.

Het betaaleffect van de renovatie en uitbreiding van het Depot Vilvoorde kent haar zwaartepunt in 2018 met een opstap van 5,6 miljoen euro tot in totaal 12,6 miljoen euro aan betaalkrediet. In 2019 moet dan nog eenmalig 1,8 miljoen euro betaalkrediet voorzien worden waarna dit project gefinaliseerd moet zijn.

Voor de uitvoering van het masterplan Waterbouwkundig labo wordt er in 2019 respectievelijk nog 0,5 miljoen euro aan beleidskredieten en 2,9 miljoen euro aan betaalkredieten voorzien voor de afronding van de renovatie. In 2020 valt deze eenmalige investeringskost weg.

In 2019 worden de eenmalige beleids- en betaalkredieten voor de opstart van het organisme voor de financiering van pensioenen (22 miljoen euro) en de middelen om in te zetten op de noden ten gevolge van de fusie van de verschillende organisaties die in 2015 zijn ingekanteld in het Agentschap Integratie en Inburgering (5,5 miljoen euro) teruggenomen.

Er wordt verwacht dat de asielinstroom de komende jaren zal afnemen, waardoor de tijdelijke asielmiddelen niet langer zullen nodig zijn. Dit betekent een daling van de kredieten van het departement K&B (voor de stedelijke agentschappen integratie en inburgeringen) met 0,7 miljoen euro, alsook een daling van de kredieten van het Agentschap Integratie en Inburgering met 3,3 miljoen euro tegen 2020.

3.2.2.11. Omgeving

Wat Aquafin betreft, is er vanaf 2019 een stijging waar te nemen van de betoelaging ten opzichte van de begrotingsopmaak 2018 die oploopt tot 32,5 miljoen euro in het begrotingsjaar 2023. Deze stijging is te wijten aan twee oorzaken. Ten eerste stijgen de facturaties van de opleveringen jaar na jaar ten gevolge van de investeringen in zowel nieuwe infrastructuur als in de optimalisatie van de reeds bestaande infrastructuur. Ten tweede stijgen de werkingskosten rekening houdend met de parameters opgenomen in het vergoedingsmodel.

Bij de begrotingsopmaak 2018 werden middelen voor een aantal eenmalige impulsen toegekend. Zo werd in navolging van de investeringsimpuls van 7,5 miljoen voor asbestafbouw in de scholen opnieuw 5,8 miljoen euro vrijgemaakt voor asbestafbouw bij particulieren, landbouwbedrijven en KMO's, werd 5,3 miljoen euro toegekend aan OVAM in het kader van de transitieprioriteit circulaire economie, 3,7 miljoen euro voor natuuraankopen in het kader van de uitvoering van het geactualiseerd sigmaplan en 2,7 miljoen euro voor de realisatie van het toegankelijk groen in de Vlaamse Rand. Gelet op de uitspraak van het grondwettelijk hof dalen de inkomsten uit de heffingen op de reserves van Bebat en Recupel met 6 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsopmaak 2018. Een activering van deze reserves wordt verder onderzocht. De overige uitgaven worden constant gehouden overheen de jaren 2018-2023.

Voor de projecten in het kader van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen werd ook eenmalig 3 miljoen euro vrijgemaakt gedurende het begrotingsjaar 2018.

De betaalluitgaven van het Klimaatfonds ter financiering van interne klimaatmaatregelen (die bij de betrokken beleidsdomeinen worden voorzien) en van internationale klimaatfinanciering t.b.v. in totaal 324 miljoen euro nemen de komende jaren toe ten opzichte van de begrotingsopmaak 2018. Rekening houdend met een volledige uitvoering van deze projecten tegen 2021, leidt dit in 2019 tot een stijging van 23,6 miljoen euro ten opzichte van 2018. Voor 2020 gaat het om een stijging ten opzichte van 2018 van 10,6 miljoen euro.

Voor de jaren 2020-2023 wordt jaarlijks 56,4 miljoen ruimte voorzien voor beleidsuitgaven voor klimaatmaatregelen, gelijk aan de toegewezen ontvangsten, rekening houdend met de huidige emissieprijs.

Het groeipad infrastructuursubsidies in het kader van het grond- en pandendecreet kent in 2019 een laatste opstap met 1 miljoen euro. Hierna nemen de kredieten opnieuw af zodat er in 2023 9 miljoen euro minder kredieten nodig zijn dan in 2018.

Ten gevolge van de uitbreiding van de Vlaamse consolidatieperimeter en de gunstigere rentetarieven waaraan de Vlaams Overheid kan lenen, worden de VMSW en het VWF rechtstreeks gefinancierd vanuit de Vlaamse kas. Tegen het begrotingsjaar 2023 verlagen de rente-uitgaven hierdoor cumulatief met 45,1 miljoen euro (VMSW) en 31,7 miljoen euro (VWF) ten opzichte van het begrotingsjaar 2018.

Naar aanleiding van de verdere afronding van projecten gefinancierd vanuit het Fonds voor de Financiering van het Urgentieplan voor de Sociale Huisvesting worden de kredieten tegen het begrotingsjaar 2023 cumulatief verlaagd met 2 miljoen euro t.o.v. het begrotingsjaar 2018.

Van de oude – door het Grondwettelijk Hof vernietigde – verhoogde energieheffing is er in 2019 nog een ontvangst van 9,7 miljoen voor de aankoop van groenestroomcertificaten (of een daling met 75,7 miljoen euro ten opzichte van 2018). Anderzijds komt de nieuwe Energieheffing op kruissnelheid (+ 25,7 miljoen euro ten opzichte van 2018) waardoor er vanaf 2019 recurrent 93 miljoen euro beschikbaar is voor het verder opkopen van de overschotten van de groenestroomcertificaten. Daarnaast blijft een deel van de middelen van de heffing voorbehouden voor het verstrekken van investeringssteun met het oog op de bouw van kleine windturbines (4,2 miljoen euro) en de ontwikkeling van batterijtechnologieën (1,2 miljoen euro).

3.2.2.12. Hogere Entiteiten

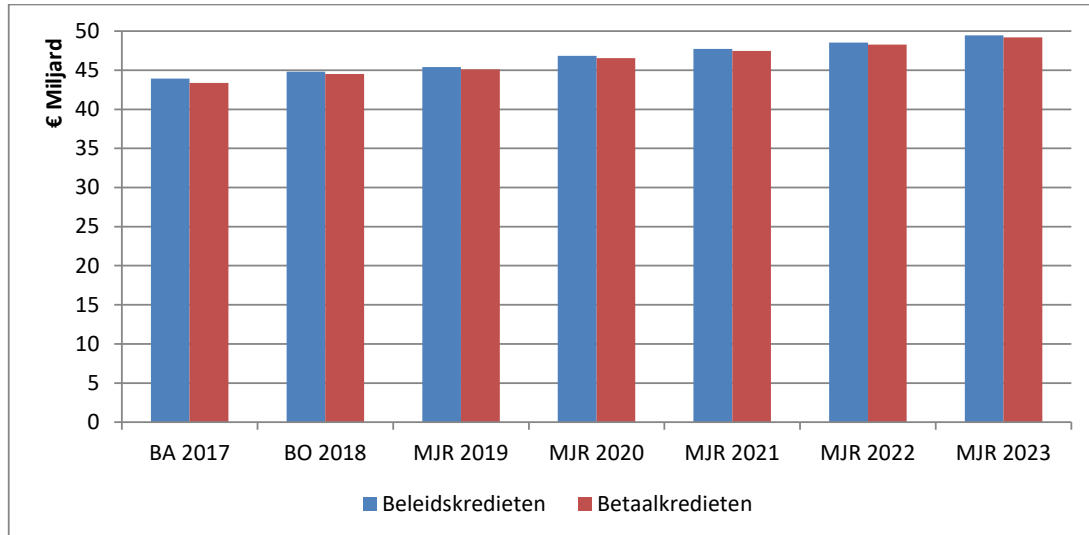
In het begrotingsjaar 2019 wordt 3,5 miljoen euro voorzien voor de kosten die eventuele kabinetwissels met zich meebrengen.

3.2.3. *De globale evolutie van de beleids- en betaalkredieten bij constant beleid inzake huidige bevoegdheden*

Figuur 3-1 toont aan dat de verhouding tussen beleids- en betaalkredieten het normale niveau van bij de begrotingsopmaak 2018 aanhoudt. Dit geeft aan dat de Vlaamse Regering niet enkel nieuw beleid opstart, maar ook de nodige middelen voorziet om de verbintenissen uit het verleden te vereffenen.

Figuur 3-1: Beleids- en betaalkredieten (in miljard euro)

3.2.4. De beleids- en betaalkredieten verdeeld over de 12 beleidsdomeinen bij constant beleid inzake huidige bevoegdheden

In tabel 3-3, resp. 3-4 worden de beleids- en betaalkredieten per beleidsdomein bij constant beleid inzake huidige bevoegdheden weergegeven.

Tabel 3-3: Beleidskredieten per beleidsdomein bij constant beleid (in duizend euro)

Beleidsdomein	BO 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021	MJR 2022	MJR 2023
Hogere Entiteiten	130.698	136.175	133.339	133.917	134.659	135.284
Financiën en Begroting	2.544.066	2.378.085	2.537.423	2.538.471	2.558.561	2.602.246
Buitenlandse Zaken	166.612	164.370	181.649	183.767	186.264	188.756
Economie, Wetenschappen en Innovatie	1.662.210	1.634.942	1.611.676	1.731.440	1.698.726	1.652.870
Onderwijs en Vorming	13.307.839	13.522.669	13.892.304	14.167.862	14.438.371	14.774.777
Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	12.145.970	12.579.024	12.848.020	13.072.017	13.358.408	13.641.184
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	1.274.317	1.283.886	1.348.586	1.356.955	1.285.807	1.295.417
Werk en Sociale Economie	3.691.668	3.768.533	3.868.286	3.938.456	4.053.763	4.102.485
Landbouw en Visserij	192.684	191.663	194.036	197.302	201.026	204.762
Mobiliteit en Openbare Werken	3.706.901	3.755.741	4.142.088	4.201.013	4.270.496	4.347.125
Kanselarij en Bestuur	3.937.869	3.997.532	4.078.524	4.190.080	4.307.448	4.431.991
Omgeving	2.033.333	1.992.647	1.992.763	2.013.242	2.034.546	2.064.933
Totaal	44.794.167	45.405.267	46.828.694	47.724.523	48.528.075	49.441.829

Tabel 3-4: Betaalkredieten per beleidsdomein bij constant beleid (in duizend euro)

Beleidsdomein	BO 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021	MJR 2022	MJR 2023
Hogere Entiteiten	130.698	136.175	133.339	133.917	134.659	135.284
Financiën en Begroting	2.463.266	2.299.851	2.473.661	2.474.778	2.502.318	2.565.353
Buitenlandse Zaken	191.539	170.722	175.056	183.342	177.205	182.554
Economie, Wetenschappen en Innovatie	1.540.746	1.563.319	1.524.475	1.584.139	1.621.361	1.610.157
Onderwijs en Vorming	13.284.336	13.512.790	13.878.359	14.159.571	14.441.153	14.763.631
Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	12.121.283	12.571.289	12.847.706	13.068.893	13.354.938	13.634.917
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	1.273.156	1.301.086	1.371.750	1.373.136	1.288.635	1.296.001
Werk en Sociale Economie	3.694.613	3.755.426	3.861.021	3.943.275	4.059.505	4.100.850
Landbouw en Visserij	196.041	189.708	191.671	197.826	197.231	198.649
Mobiliteit en Openbare Werken	3.672.278	3.688.118	4.073.596	4.172.993	4.213.064	4.281.648
Kanselarij en Bestuur	3.968.592	4.008.929	4.105.240	4.214.712	4.320.968	4.442.029
Omgeving	1.975.069	1.923.928	1.911.036	1.942.841	1.964.903	1.990.697
Totaal	44.511.617	45.121.341	46.546.912	47.449.422	48.275.941	49.201.770

4. HET VORDERINGENSALDO

Voor de berekening van het vorderingensaldo wordt, zoals ook bij de begrotingen het geval is, vertrokken van de geraamde begrotingskredieten zoals beschreven in voorgaande hoofdstukken. Het gaat om een evolutie van ontvangsten en uitgaven bij ongewijzigd beleid, inclusief het op kruissnelheid brengen van reeds genomen beleidsingrepen.

Hierop wordt vervolgens een onderbenuttingshypothese toegepast. De onderbenuttingshypothese is ongewijzigd gebleven ten aanzien van de begrotingsopmaak 2018. Concreet betekent dit dat we blijven uitgaan van een onderbenuttingspercentage van 1,34% op de ingeschreven begrotingskredieten.

Om tot een vorderingensaldo te komen dat conform is met de ESR 2010 verordening moeten er een aantal correcties op het vorderingensaldo van de Vlaamse gemeenschap uitgevoerd worden.

Naar aanleiding van de EDP-notificatie van maart 2017 heeft het INR een aantal PPS projectvennootschappen ingedeeld bij de overheidssector (S1312). Hierdoor maken de inkomsten en uitgaven van deze vennootschappen (DBFM-vennootschap Scholen, VIA Invest, Brabo I en Livan) integraal deel uit van de ESR-geconsolideerde inkomsten en uitgaven van de Vlaamse overheid. De ESR-correcties voor Scholen van Morgen (m.u.v. de door de scholen verschuldigde BTW), de VIA-investprojecten (R4,NZ-Kempen en Zaventem) en de Lijn projecten Brabo I en Livan werden derhalve geschrapt.

Gedurende de periode 2019-2023 blijven de voorziene kredieten binnen de alternatieve financiering van VIPA constant. De ESR-correctie, met een positief effect op het vorderingensaldo die op dit bedrag dient te worden toegepast, stijgt van 92,5 miljoen euro in 2018 tot 114,5 miljoen euro in 2023. Dit is de wijten aan het feit dat de intrestcomponent in de constante gebruikstoelage daalt terwijl de kapitaalcomponent stijgt.

Ten gevolge van geraamde reguliere wijzigingen binnen dat BFM wordt in meerjarig perspectief tegen 2023 een daling van de kasbehoeften geschat van 25,7 miljoen euro. Hierop moet een positieve ESR-correctie toegepast worden die stijgt van 288,3 miljoen euro in 2018 tot 291,3 miljoen euro in 2023. De dalende ESR-impact is hoofdzakelijk het gevolg van dalende intrestlasten en een verdere afname van de forfaitaire toelagen van het gedeelte A3 die nog via het BFM transiteren.

Wat de vorderingen ingevolge de uitvoering van de werken m.b.t. de Sluis Terneuzen betreft, gaan we vanaf 2018 uit van een kost voor Vlaanderen die hoger is dan de 59,5 miljoen euro kasmiddelen die hiervoor voorzien worden MOW. De ESR-correctie wordt dus negatief vanaf 2018 met uitzondering van het jaar 2021 waar er geen ESR—matig aanrekenbare declaraties van Nederland verwacht worden met toepassing van art. 9.3 van het verdrag tussen het Vlaams Gewest en Nederland betreffende de aanleg van de Nieuwe Sluis Terneuzen.

Voor een gedetailleerde beschrijving van de resterende ESR-correcties verwijzen we naar de Algemene Toelichting bij de Algemene Uitgavenbegroting 2018 [stuk 13 (2017-2018) Nr. 1], Hoofdstuk 6.5.

Uit deze bewerkingen komt het ESR-vorderingensaldo van de Vlaamse overheid naar voor. Uit Tabel 4-1 blijkt dat de Vlaamse regering in 2019 bij constant beleid een nominaal tekort zal optekenen van 33 miljoen euro, 500 miljoen euro in 2020 en dat vervolgens zal toenemen om vanaf 2022 positief te worden.

Net zoals bij de begrotingsopmaak 2018 het geval was, worden voor de aftoetsing van de begrotingsdoelstelling evenwel nog 2 elementen gecorrigeerd:

Vooreerst zijn er de bouwkosten van de Oosterweelverbinding: In 2019 worden hiervoor 196 miljoen euro aan uitgaven in de begroting voorzien. Komende jaren evolueert dit bedrag verder naar 655 miljoen euro in 2023⁵.

Naast de Oosterweelverbinding blijft de Vlaamse regering geconfronteerd worden met de specifieke problematiek van de federale regelgeving inzake investeringssubsidies voor ziekenhuisinfrastructuur. Concreet verwacht de Vlaamse regering de komende jaren telkens 40 miljoen euro aan herzieningen te moeten opnemen met betrekking tot niet opgenomen provisionele bedragen voor investeringen die hebben plaatsgevonden voor de bevoegdheidsoverdracht in de begroting.

Na het buiten beschouwing laten van voormelde elementen beschikt de Vlaamse regering over een positieve beleidsruimte in betaalkredieten, ofwel VEK, van 202 miljoen euro in 2019, 101 miljoen euro in 2020 om dan stelselmatig verder te evolueren naar 437 miljoen euro in 2021, 735 miljoen euro in 2022 en 1,05 miljard euro in 2023.

---

⁵ Bouwperiode is voorzien tot en met 2025.

Tabel 4-1: Vorderingsaldo bij constant beleid en reeds voorziene saneringsmaatregelen 2018-2023 (in duizend euro)

	BO 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021	MJR 2022	MJR 2023
ESR ontvangsten algemene begroting (1)	38.633.763	40.486.899	41.397.857	42.424.682	43.568.509	44.723.710
ESR ontvangsten instellingen (2)	3.620.854	3.633.797	3.631.860	3.671.996	3.699.217	3.694.657
Geconsolideerde ESR ontvangsten (3=1+2)	42.254.617	44.120.696	45.029.717	46.096.679	47.267.726	48.418.367
Primaire ESR uitgaven algemene begroting (4)	28.344.596	29.001.405	29.936.332	30.620.500	31.478.289	32.352.361
Primaire ESR uitgaven Instellingen (5)	15.762.556	15.715.471	16.206.116	16.424.457	16.393.187	16.444.945
Geconsolideerde primaire ESR uitgaven (6=5+4)	44.107.152	44.716.877	46.142.448	47.044.957	47.871.476	48.797.306
Geconsolideerd primair ESR-saldo (7=3-6)	-1.852.535	-596.180	-1.112.731	-948.278	-603.750	-378.938
Onderbenutting Hogescholen en Universiteiten	117.896	117.896	117.896	117.896	117.896	117.896
Onderbenutting overige	591.135	602.329	621.532	633.688	644.821	657.292
Onderbenutting (8)	709.031	720.225	739.428	751.584	762.717	775.188
Geconsolideerd primair ESR saldo na onderbenutting (9=7+8)	-1.143.504	124.045	-373.303	-196.694	158.967	396.250
Rente-uitgaven (10)	404.465	404.465	404.465	404.465	404.465	404.465
Geconsolideerd ESR saldo na onderbenutting (11=9+10)	-1.547.969	-280.420	-777.768	-601.159	-245.498	-8.215
Correctie FWO	7.480	0	0	0	0	0
ESR correcties perimeter en aanrekeningstijdstip (12)	7.480	0	0	0	0	0
BTW op opgeleverde scholen DBFM Scholen van Morgen	-3.702	-3.839	0	-9.602	-3.207	0
Herclassificatie alternatieve financiering VIPA	92.489	96.525	100.733	105.120	109.695	114.465
Viapass	1.467	1.467	1.467	1.467	1.467	1.467
rollend fonds PMV	0	-346	-346	-346	-346	-346
positieve correctie Amoras	4.700	4.700	4.700	4.700	4.700	4.700
De Lijn Stelplaats Tongeren	172	168	168	168	168	168
De Lijn Stelplaatsen BOVZO	633	633	633	633	633	633
De Lijn Stelplaatsen Cluster II	1.994	1.994	1.994	1.994	1.994	1.994
Ziekenhuisinfrastructuur A1/A3	288.348	293.782	292.685	291.780	291.263	291.263
Effect niet aangevraagde provisionele bedragen A1/A3 m.b.t. investeringen voor 2016	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000
Sluis Terneuzen	-11.761	-107.988	-90.776	64.616	-46.223	-11.950
VAC Brussel	0	0	6.000	0	0	0
ESR correcties verstrengd Europees begrotingstoezicht (13)	334.340	247.096	277.258	420.531	320.143	362.394
Vorderingsaldo (14=11+12+13)	-1.206.149	-33.323	-500.510	-180.628	74.645	354.179

	BO 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021	MJR 2022	MJR 2023
Bouwkost Oosterweel (incl. rente)	76.447	195.700	561.400	577.700	620.000	655.200
Schuldovername Gemeenten	96.654	0	0	0	0	0
A1/A3 (niet aangevraagde provisionele bedragen m.b.t. investeringen vóór 2016)	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000
afrekening 2018	1.004.982	0	0	0	0	0
Correcties voor aftoetsing begrotingdoelstelling (15)	1.218.083	235.700	601.400	617.700	660.000	695.200
Saldo na correcties aftoetsing begrotingsdoelstelling (16=14+15)	1.1.934	202.377	100.890	437.072	734.645	1.049.379

5. EVOLUTIE VAN DE GECONSOLIDEERDE SCHULD

De evolutie van de bruto-geconsolideerde schuld is vooreerst afhankelijk van het begrotingssaldo. Het effect op de schuld hiervan kan best worden ingeschat via het verwachte saldo in ESR-termen op de geconsolideerde begroting. De evolutie van de schuld wordt verder ook beïnvloed door de evolutie van de ontvangsten en uitgaven inzake kredietverleningen en participaties (esr-8). Tot slot dient er tevens rekening gehouden te worden met de reeds beschikbare financiële activa.⁶

Voor de periode 2019-2023 wordt vertrokken van de assumptie van een ESR-begrotingsevenwicht exclusief bouwkost Oosterweel en de herzieningen A1/A3 in de ziekenhuisinfrastructuur.

Ook het saldo van de kredietverleningen en participaties bepaalt mee de evolutie van de geconsolideerde schuld. Aan de hand van de hiervoor in de begroting ingeschreven budgetten worden de kasuitgaven en –ontvangsten van de kapitaalparticipaties van de Vlaamse Gemeenschap ingeschat.

Voor de Vlaamse Gemeenschap worden geen belangrijke esr-8 ontvangsten verwacht de komende jaren. Voor de esr-8 uitgaven wordt voor de periode 2019-2023 op basis van het beschikbare globale budget voor participaties ieder jaar 50 miljoen euro ingeschreven aan kasuitgaven voor participaties. Naar aanleiding van elke begrotingsronde zal de impact van de participaties op de evolutie van de schuld meer in detail worden geanalyseerd.

In de periode 2018-2023 wordt een significante toename van de schuld binnen de sociale huisvestingsactoren VMSW en VWF verwacht omwille van de door hen voorziene kredietverstrekking. In de begrotingen van deze instellingen wordt 5,2 miljard euro extra schuld verwacht (zie lijnen esr-9 ontvangsten en uitgaven van deze instellingen). De verwachte toename van de schulden in de komende jaren is te wijten aan de verwachte toename van de kredietverstrekking in het kader van het grond- en pandendecreet en de objectieven die daar gesteld zijn.

Tot slot is er nog de impact van de uitgaven die buiten de begrotingsdoelstelling worden gehouden, maar wel een impact hebben op het nominaal ESR-vorderingensaldo.

De bouwkost van het Oosterweelproject zorgt voor een toename van de schuld in de periode 2018-2023 met 2,6 miljard euro⁷.

Daarnaast neemt de schuld in 2018 nog toe als gevolg van de overname van de schulden van de gemeenten die fusioneren (96,7 miljoen euro) en de eenmalige negatieve afrekening van de bijzondere financieringswet (1 miljard euro).

Tot slot wordt jaarlijks ook nog 40 miljoen euro voorzien voor niet opgevraagde provisionele bedragen A1/A3 in de ziekenhuisinfrastructuur.

---

⁶ De gunstige impact van het voorontwerp van decreet houdende de optimalisatie van het beheer van de financiële activa van de Vlaamse overheidsentiteiten werd voorlopig nog niet in rekening gebracht.

⁷ De bouwperiode loopt tot in 2025.

Onderstaande tabel 5-1 geeft de verwachte evolutie van de geconsolideerde schuld weer in de periode 2018-2023. Verwacht wordt dat op basis van voormelde factoren de geconsolideerde schuld in deze periode met 9,5 miljard euro zal toenemen tot 34,1 miljard euro eind 2023, ofwel 6,5% van het BBP⁸.

De geraamde geconsolideerde schuld (excl. ziekenhuisschuld (A1/A3)) blijft tot einde 2023 onder de 65% van de ESR-ontvangsten. Deze streefwaarde is van belang in het kader van het behoud van een gunstige rating.

Tabel 5-1: Verwachte jaarlijkse evolutie van de geconsolideerde schuld in de periode 2018-2023 (in duizend euro)

	BO 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021	MJR 2022	MJR 2023
ESR-resultaat	-11.934	0	0	0	0	0
ESR-8 ontvangsten ministeries	-204.288	0	0	0	0	0
ESR-8 uitgaven ministeries	229.351	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
Saldo esr-8 CFO-leden en esr-9 niet CFO-leden	65.181					
ESR-9 ontvangsten VMSW en VWF	2.300.200	2.550.000	2.550.000	2.500.000	2.400.000	2.400.000
ESR-9 uitgaven VMSW en VWF	-1.391.284	-1.500.000	-1.550.000	-1.600.000	-1.700.000	-1.750.000
Bouwkost Oosterweel	0	195.700	561.400	577.700	620.000	655.200
schuldovername gemeenten	96.654					
afrekening 2018 BFW inclusief overlopende rekening	1.004.982					
Netto schuldtoename	2.088.862	1.295.700	1.611.400	1.527.700	1.370.000	1.355.200
Niet-opgevraagde provisionele bedragen Ziekenhuisinfrastructuur (A1/A3)	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000
Geraamde geconsolideerde schuld per 31/12/20xx	26.752.572	28.088.272	29.739.672	31.307.372	32.717.372	34.112.572
In % van het BBP	5,9%	6,0%	6,2%	6,3%	6,4%	6,5%
ESR-correctie Ziekenhuisinfrastructuur (A1/A3)	-288.348	-293.782	-292.685	-291.780	-291.263	-291.263
Ziekenhuisschuld (A1/A3)	4.478.583	4.224.801	3.972.116	3.720.336	3.469.073	3.217.810
Geraamde geconsolideerde schuld (excl. ziekenhuisschuld (A1/A3))	22.273.989	23.863.471	25.767.556	27.587.036	29.248.299	30.894.762
ESR-ontvangsten	42.254.617	44.120.696	45.029.717	46.096.679	47.267.726	48.418.367
Schuld (excl. Ziekenhuizen) t.o.v. ESR-ontvangsten	52,7%	54,1%	57,2%	59,8%	61,9%	63,8%

Deze verwachte stijging van de geconsolideerde schuld moet verder ook in perspectief bekeken worden. Tegenover deze schulden staan immers ook vermarktbaar financiële (ESR-8) en materiële (Oosterweel) activa. Eind 2016 had de Vlaamse overheid een netto-actief van 2,8 miljard euro (zie algemene toelichting BO2018).

⁸ In de conceptnota schuldnormering werd nog uitgegaan van 35 miljard euro aan verwachte geconsolideerde schuld per einde 2022.

De doelstelling voor de komende jaren is om een blijvend positieve netto-actief positie: vermarktbaar activa > geconsolideerde schuld te behouden. Hierbij wordt tijdelijk abstractie gemaakt van de nog uitstaande engagementen in het kader van de 6de staatshervorming m.b.t. de ziekenhuisfinanciering (A1/A3) in afwachting van de exacte bepaling van de nog uitstaande kasmatige verplichting ten aanzien van de ziekenhuizen.

De positieve ESR-correctie die jaarlijks doorgevoerd wordt voor deze A1/A3-financiering, de afrekening van de bijzondere financieringswet en de overname van de schuld van de gemeenten in het kader van vrijwillige fusies (beiden in 2018) zullen een belangrijke impact hebben op de netto-actief-positie maar deze – gelet op de actuele marge – niet in gevaar brengen.